

1-ső szám. Január 6. 1867.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:
EMICH GUSZTÁV.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz bordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja : 3 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

As előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
a kéziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmenten
levelekben intézendők.

PEST, 1867.

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV

M. AKAD. NYOMDÁSSZÁL.

TARTALOM.

Cikkek: „Vágner Sándor.“ *y-r-tól.* — „A hosszú haju hölgy.“ (Beszély.) *Jókai Mártól.* — „A pesti városerdei mulatságok.“ *Liptay Páltól.* — „A hazatért.“ (Költ.) *Komócsy Józseftől.* — „Stratégia és taktika.“ *Egy volt katoná.* — „Havre de Grace-ból New-Yorkba.“ *Rosl Páltól.* — „Levelek Párisból.“ *Irányi Dánieltől.* — „Egy ebéd N. Péter cár-

nál.“ *Rónaszékytől.* — „Vegyes közlemények.“ — „Ujdonságok.“ — „Irodalom.“ — „Szerkesztői üzenetek.“

Képek: „Vágner Sándor.“ — „Városligeti mulatságok.“ (Rajz. *Greguss J.*) — „Vizhordó leányok.“ (*Doré Gusztáv-tól.*) — „A hazatért.“ — „Ujévi kívánat!“

Ujdonságok.

—v— (*E hét legnevezeteseb eseményeiként*) jegyezzük föl, hogy a Lajthántúli tartományok képviselőléből febr. 25-dikén hívják össze a reixrátot, a Magyarországgal való kiegyenlítés fölötti tárgyalásokra. — Lapjaink közlik az osztrák pénzügyminiszter 1867-re készített *költségvetését*, melyben a bevételek ismét csekélyebbek, mint a kiadások, úgy hogy újabb kölcsönöket kellene fölvenni; a pénzügyminiszter azonban e deficitet még 76 millió állam-pénzjegy kibocsátásával véli fedezhetni; a pénzügyminiszter a császár elé terjesztett jelentésében bevallja a birodalomnak anyagilag s szellemileg roppantul alásülyedt helyzetét. — A *had-sereg újjászervezésére* készített javaslatot már elfogadták legfőbb helyen. E szerint kivétel nélkül mindenki köteleztetik katonáskodni s a megváltásnak helye nem lesz. A szolgálati idő hat év s az illetők még másik 6 évig a tartalékban maradnak. Ezentúl az egyetemek tanulói is katonakötelesek, ha azonban „önként“ állanak be, akkor tetteleg csak egy évig kell szolgálniok s 11 évig tartalékban maradnak. A honvédelmi (landwehr) rendszer életbeléptetése egyelőre függőben hagyatik. A „Hon“ e helybenhagyott hadszervezési javaslat alkalmából már vezércikkkezett s azt hiszi, ha ez Magyarországra is rádiktáltatnék, a kiegyenlítés nem történik meg. — Az utóbbi napok fontosabb eseményeül megemlítjük még azt is, hogy a horvát országgyűlésnek felirat-átnyújtó küldöttségét ő felsége egyáltalán nem fogadta *kegyteljesen*; ennek oka, mert a horvát országgyűlés Magyarországtól elszakadásra s a jövőben egy nagy déli szláv ország alakítására látszik törekedni.

—kr— (*A Deák-kör uriutcai szállását*) az új év első napján több mint száz képviselő látogatta meg azon célból, hogy Deák Ferencet a legünnepélyesebben felköszöntsék. Miután Szentiványi szállásán b. Eötvös József mondott volna egy rövid, inspirált felköszöntést az alkotmányos küzdelmek veterán bajnokának, s miután ezt hangos és ismételt éljenzések követték, az elnök felkérte, sziveskednék a tisztelgő testületet Deák Ferenchez vezetni. Az elnök e felszólítást teljes készséggel fogadván, vezetése alatt vonult a tisztelgő menet az „Angol királynő“ höz címzett szállodába, hol elfogadásra a szálloda nagy terme vétetett igénybe, s hol midőn Deák Ferenc megjelent, zajos és szünni nem akaró „éljen!“ üdvözlé őt, melyre Szentiványi Károly egy rövid és forró üdvözlést mondott a nagy hazafinak. Erre ismét „éljen“ök törtek ki. Deák Ferenc azonnal viszonzá ez üdvözléseket, s egy tömör, de meleg beszéddel

köszönte meg e megtiszteltetést. — A főrendek táblájának tagjai is szép számmal gyűltek össze és br. Majthényi László barsi főispán vezetése alatt a nagy hazafi szállásán megjelenván, őt ez ünnepélyes alkalommal a szeretet és bizalom hangján üdvözölték, mire Deák Ferenc hasonló melegséggel válaszolt. Ezuttal Deák F. Pest város polgárai nevében egy emlékkönyvet is kapott, mely, mind mondják, gyönyörtien és diszszel van kiállítva, s melyet a nagy hazafi szelid megindulással vett át és szemlélgetett. Még egy zajos „éljen“ s a küldöttség eltávozott.

—v— (*Kittinő tollu belmunkatársunk, Vadnai Károly*) néhány nap óta ágyhoz kötött beteg, mit velünk együtt olvasóink is annál inkább sajnálhatnak, mert ez hátráltatta őt a két év óta folytonosan vezetett „Egy hét története,“ ez annyira kedvelt tárcacikk legutóbbijának megírásában. Ohajtjuk és reméljük, hogy jövő héten a „Hazánk“-ban újra megjelent cikke javult egészségét fogja hirdetni.

—v— (*Császár ő felsége négy fehér szarvast*) ajándékozott a pesti állatkertnek.

—v— (*Derék zsidók*) N. Bajomban e napokban fináncok jelentek meg s szűz dohányt kutattak. Találtak is bizonyos szegény zsellérnél valami egy mázsa s néhány fontra menőt; ezt elkobozni s a szegény ember két lovacskáját s szekerét — egyedüli vagyonát — büntetésül lefoglalni, pillanatnak műve volt. Már most a szekeret meg a lovakat dobra ütötték, azonban a derék helybeli izraeliták, hogy szegény polgártársukat megmenthessék, — összebeszéltek, miszerint egyik társuk, Armúta Zsigmond kivételével nem fognak licitálni. Minthogy nem volt senki, a ki az elkobzott lovak árát fölverhette volna, azok 13 ft. 50 krért Armúth birtokába jutottak, mire a többi zsidó összetett ennyi pénzt s azt a szegény zsellérnek adta, hogy az lovait visszaválthassa. Éljenek derék polgártársaink!

—v— (*Uj gőzhajózási társulat van alakulóban*) s pedig ezuttal Szegeden. A szegedi kereskedők s háztulajdonosok t. i. 150,000 ftnyi tőke erejéig kibocsátott részvények utján lépnek e célból társulatba. Így három magyar gőzhajózási-társulatunk lesz: a győri, a középdunai és a szegedi, min annál jobban örvendünk, mert e vállalatok magyarhoni polgároknak fognak jövedelmezni.

—v— (*Kilátás háborúra.*) A görög szigeteken még mindig tart a fölkelés, s a törököknek még eddig sem sükerült az ottani, függetlenségüket kivívni igyekvő görög lakosokat legyőzniök, kiket egyébiránt a szárazföldi szabad görögök, s

TARTALOM.

Cikkek: „Vagner Sándor.“ *y-r-tól.* — „A hosszú haju hölgy.“ (Bessély.) *Jókai Mórtól.* — „A pesti városerdei mulatságok.“ *Liptay Páltól.* — „A hazatért.“ (Költ.) *Komócsy Józseftől.* — „Strategia és taktika.“ *Egy volt katoná.* — „Havre de Grace-ból New-Yorkba.“ *Rosti Páltól.* — „Levelek Párisból.“ *Irányi Danieltől.* — „Egy ebéd N. Péter cár-

nál.“ *Rónaszékytől.* — „Vegyes közlemények.“ — „Ujdonságok.“ — „Irodalom.“ — „Szerkesztői üzenetek.“
Képek: „Vagner Sándor.“ — „Városligeti mulatságok.“ (Rajz. *Greguss J.*) — „Vishordó leányok.“ (*Doré Gusztávtól.*) — „A hazatért.“ — „Ujévi kívánat!“

Ujdonságok.

—v— (*E hét legnevezeteseb eseményeiként*) jegyezzük föl, hogy a Lajthántúli tartományok képviselőtől febr. 25-dikén hívják össze a reixrátot, a Magyarországgal való kiegyenlítés fölötti tárgyalásokra. — Lapjaink közlik az osztrák pénzügyminiszter 1867-re készített *költségvetését*, melyben a bevételek ismét csekélyebbek, mint a kiadások, úgy hogy újabb kölcsönöket kellene fölvenni; a pénzügyminiszter azonban e deficitet még 76 millió állam-pénzjegy kibocsátásával véli fedezhetni; a pénzügyminiszter a császár elé terjesztett jelentésében bevallja a birodalomnak anyagilag s szellemileg roppantul alásülyedt helyzetét. — A *had-sereg újjászervezésére* készített javaslatot már elfogadták legfőbb helyen. E szerint kivétel nélkül mindenki köteleztetik katonáskodni s a megváltásnak helye nem lesz. A szolgálati idő hat év s az illetők még másik 6 évig a tartalékban maradnak. Ezentúl az egyetemek tanulói is katonakötelesek, ha azonban „önkényt“ állanak be, akkor tetteleg csak egy évig kell szolgálniok s 11 évig tartalékban maradnak. A honvédelmi (landwehr) rendszer életbeléptetése egyelőre függőben hagyatik. A „Hon“ e helybenhagyott hadszervezési javaslat alkalmából már vezércikkezett s azt hiszi, ha ez Magyarországra is rádiktáltatnék, a kiegyenlítés nem történik meg. — Az utóbbi napok fontosabb eseményeül megemlítjük még azt is, hogy a horvát országgyűlésnek felirat-átnyújtó küldöttségét ő felsége egyáltalán nem fogadta *kegyteljesen*; ennek oka, mert a horvát országgyűlés Magyarországtól elszakadásra s a jövőben egy nagy déli szláv ország alakítására látszik törekedni.

—kr— (*A Deák-kör uriutcai szállását*) az új év első napján több mint száz képviselő látogatta meg azon célból, hogy Deák Ferencet a legünnepélyesebben felköszöntsék. Miután Szentiványi szállásán b. Eötvös József mondott volna egy rövid, inspirált felköszöntést az alkotmányos küzdelmek veterán bajnokának, s miután ezt hangos és ismételt éljenzések követték, az elnök felkérte, sziveskednék a tisztelgő testületet Deák Ferenchez vezetni. Az elnök e felszólítást teljes készséggel fogadván, vezetése alatt vonult a tisztelgő menet az „Angol királynő“ höz címzett szállodába, hol elfogadásra a szálloda nagy terme vétetett igénybe, s hol midőn Deák Ferenc megjelent, zajos és szünni nem akaró „éljen!“ üdvözlé őt, melyre Szentiványi Károly egy rövid és forró üdvözlöt mondott a nagy hazafinak. Erre ismét „éljen“ek törtek ki. Deák Ferenc azonnal viszonzá ez üdvözléseket, s egy tömör, de meleg beszéddel

köszönte meg e megtiszteltetést. — A főrendek táblájának tagjai is szép számmal gyűltek össze és br. Majthényi László barsi főispán vezetése alatt a nagy hazafi szállásán megjelenván, őt ez ünnepélyes alkalommal a szeretet és bizalom hangján üdvözltek, mire Deák Ferenc hasonló melegséggel válaszolt. Ezuttal Deák F. Pest város polgárai nevében egy emlékkönyvet is kapott, mely, mind mondják, gyönyörűen és diszszel van kiállítva, s melyet a nagy hazafi szelid megindulással vett át és szemlélgetett. Még egy zajos „éljen“ s a küldöttség eltávozott.

—v— (*Kitűnő tollu belmunkatársunk, Vadnai Károly*) néhány nap óta ágyhoz kötött beteg, mit velünk együtt olvasóink is annál inkább sajnálhatnak, mert ez hátráltatta őt a két év óta folytonosan vezetett „Egy hét története,“ ez annyira kedvelt tárcacikkek legutóbbijának megírásában. Ohajtjuk és reméljük, hogy jövő héten a „Hazánk“-ban újra megjelent cikke javult egészségét fogja hirdetni.

—v— (*Császár ő felsége négy fehér szarvast*) ajándékozott a pesti állatkertnek.

—v— (*Derek zsidók*) N. Bajomban e napokban fináncok jelentek meg s szűz dohányt kutattak. Találtak is bizonyos szegény zsellérnél valami egy mázsa s néhány fontra menőt; ezt elkobozni s a szegény ember két lovacskáját s szekerét — egyedüli vagyonát — büntetésül lefoglalni, pillanatnak müve volt. Már most a szekeret meg a lovakat dobra ütötték, azonban a derek helybeli izraeliták, hogy szegény polgártársukat megmenthessék, — összebeszéltek, miszerint egyik társuk, Armúta Zsigmond kivételével nem fognak licitálni. Minthogy nem volt senki, a ki az elkobzott lovak árát fölverhette volna, azok 13 ft. 50 krért Armúth birtokába jutottak, mire a többi zsidó összetett ennyi pénzt s azt a szegény zsellérnek adta, hogy az lovait visszaválthassa. Éljenek derek polgártársaink!

—v— (*Uj gőzhajózási társulat van alakulóban*) s pedig ezuttal Szegeden. A szegedi kereskedők s háztulajdonosok t. i. 150,000 ftnyi tőke erejéig kibocsátott részvények útján lépnek e célból társulatba. Igy három magyar gőzhajózási-társulatunk lesz: a győri, a közép-dunai és a szegedi, min annál jobban örvendünk, mert e vállalatok magyarhoni polgároknak fognak jövedelmezni.

—v— (*Kilátás háborúra.*) A görög szigeteken még mindig tart a fölkelés, s a törököknek még eddig sem sikerült az ottani, függetlenségüket kivívni igyekvő görög lakosokat legyőzniök, kiket egyébiránt a szárazföldi szabad görögök, s

volt garibaldisták is segitenek. Más részről a még török uralom alatt levő görög tartományokban is roppant nagy az izgatottság s a függetlenségre, illetőleg Görögországhoz csatlakozásra való vágy. Thessalia minden lakosa fölfegyverkezett, férfiak úgy mint gyermeke s aggja, s ezek egyes csapatai a törökökkel már össze is ütköztek. Más részről a törököknek Szerbia felől is meggyült a bajuk, mely országnak most már csak néhány várában lehettek muzulmánok; a szerbek most már ezek eltakarodását is követelik, mire az ország a porta uralmát egészen lerázná magáról. Törökország azonban nem hajlandó az osztrák és muszka részéről is támogatott szerb követeléseknek engedni, s így alkalmasint e részről is véres háborúra kerül a dolog, mely igen nagy horderejűvé válhatik.

—v— (*Mészáros László hadügyminiszter „Emlékiratának”*) 4-dik füzetében e napokban jelent meg Ráth Mór kiadásában, s arról a „Pesti Napló” így ír: Ez az 1848-diki év végnapjai eseményeinek elbeszélése után áttér 1849-re, mely időszakban forradalmunk nagy és törpe alakjai mind jobban kidomborulnak. Kossuth, Görgey, Perczel, Dembinszky, Bem, Klapka stb. minden oldalról való világitásban tűnik már ezen füzetben elő, valamint más részről az osztrákoknál szereplő egyének is oly erős esetvonásokban rajzolják, az egyének jellemzése anyai érdekes megjegyzéssel s apró történetkével fűszerezett; a csaták, politikai és diplomáciai események anyai alig vagy éppen nem ösmert részletet tárnak elé, s az akkori viszonyok, lapok, irók, képviselők, kisebb s nagyobb vezérek, kormányferfiak s kisebb-nagyobb államhivatalnokok, kormánybiztosok stb. név szerint s oly elevenen ismertetvük, hogy történetünk ezen örökre emlékezetes napjairól vonzóbb följegyzéseket legnagyobb valószínűséggel egyetlen későbbi memoire-ban sem fogunk olvasni. E könyv szereplői közül számosan leléptek már az élet színpadáról, mások a bukás fájdalmát maig is száműzetésben kesergetik, míg a legtöbben alkotmányos jogaink mai erőyes védői vagy gyöngíteni akarói közt vannak. *Ráth Mór* mint kiadó, szolgálatot tett a közönségnek, hogy e nagyérdemű művet füzetenként adván ki (1 ft 40 krajval,) lehetővé teszi mindenkiak forradalmunk legérdekesebb emlékeit lassanként egészen megszerezni.

—v— (*Sz. Fehérvárról értesítenek minket,*) hogy az ottani keresk. ifjak maguk számára kórház alapításán fáradoznak. Buzdító példa ez egyéb, jelentékeny kereskedéssel bíró városunkra nézve is.

—v— (*Furcsa hír.*) Egy berlini lapnak Párisból az írják, hogy oda dec. 27-dikén egy Magyarországon titkon nyomott lapnak első száma érkezett, mely „1849” címet viselne, s melynek célja levélíró szerint az Ausztriától elszakadás lenne. E hirt a bécsi „N. fr. Pr.” közli s bár valódisága fölött kétkedik, mégis azt hisszük, hogy oly osztrákoktól kellett erednie, kik a jogaink csorbitatlan megtartása melletti egyezkedést ily mumusokkal is akarják gátolni.

—v— (*Ismét egyik száműzöttünk*) hazatéréséről írnak. Ez gr. Teleky Sándor lenne, ki Európa majd minden szabaságharcában részt vett, s 1849-ben történt menekülése után Angliában Bickers-teth; Johankával, Biron Child Harrold-ja magyarra fordítójával kelt egybe.

—v— (*Egy millomos.*) Páduában közelebb egy Camarini nevű ember halt meg, a ki 42 millió frankot hagyott maga után, s ha Pádus még most is osztrák kézben lenne, örökösének ez összegből másfél milliót százalék fejében az adópénztárba

kellett volna fizetniök. E milliomos 50 év előtt még napszámos volt s husz krajcárért utat kapart.

—v— (*Minden fejedelemnél magasabb születést*) az a kis yankee, a ki Amerikában néhány hó előtt következő körülmények közt pillantá meg először a napot. Gillot nevű léghajós t. i. m. évi jul. 9-ikén Bostonban már hatod ízben szállott föl léghajóval s ez alkalommal magával vitte nejét is. Midőn 21 ezer lábnyira emelkedtek, a jó reményben lévő fiatal asszony egyszerre csak roszul lett s megszületett a kis léghajós, ki ilyenformán minden uralkodónál magasabb születésének vallhatja magát.

— (*Adóexekutor különös helyzetben.*) Azon adóexekutor, ki a Bánságban kegyetlenkedik s e miatt már általános hirre tett szert, a napokban Oroszlámos felé indult, ott folytatandó szomorú mesterségét. S im az ottani lakosságból egy nagy csoport, mely jöttének híret vette, elébe ment, kérvén őt, mint a kormány emberét, hogy kenyeret eszközöljön ki számukra. Vajjon minő lélekkel lépett ezek közé adót behajtani az exekutor úr? — Így írja ezeket a „Sz. H.”, mihez mi azon megjegyzést teszszük, miként a — habár remény szerint ideiglenes — osztrák felsőbb hatóságok az embertelenségnek valószínűleg gátat fognak vetni, ha azok valódsága bebizonyul.

—v— (*Kossúth Lajosról írják,*) hogy ő azon idő alatt, míg Csehország a poroszok birtokában volt, Prágában tartózkodott, s hogy a prágai rendőrség most tudomást igyekszik arról szerezni: vajjon Kossúth Prágában időzése alatt kikkel érintkezett.

—kr— (*Rotschild báró,*) a bécsi lapok állítása szerint, közelebb grófiméltóságra emeltetik, annak jutalmául, mert az osztrák kormánynak 10 millió forintot kölcsönözött.

—kr— (*A kolozsvár-nagyváradi vasut*) létesítése ügyében gróf Zichy Edmund már elutazott Brüsszelbe, egy ottani bankárházzal értekezendő. E bankárház hajlandó volna e vasutvonal elkészítését elvállalni, ha a magyar országgyűlés — bár csak elvben is — elfogadná e vasut-vonalnak országos kamatbiztosítását. E vasut előmunkálatai, mint tudva van, már régóta készen hevernek s bizvást hihető, hogy az országgyűlés nem fog semmit mulasztani, hogy ez ügyben annak idején határozzon.

—kr— (*Öngyilkosság, rokonsági zavar miatt.*) Amerikai lapok egy sajtószertű öngyilkosságot beszélnek el. Pittsburgban, Pennsilvánia-államban, ugyanis nem rég egy ember ölte meg magát, kinek bal lábravalójában cédulát találtak, melyben tette okát házi szerencsétlenségére hárítja. Én, ugymond, özvegyet vettem nőül, kinek megnőtt leánya volt; atyám gyakran meglátogatott bennünket, s végre elvette mostoha leányomat; midőn immár fiam született, ez testvére volt mostoha leányomnak, sógora atyámnak. Atyámnak szintén született egy fia, ez tehát az én testvérem volt, de nőmnek unokája s fiamnak unokaöccse. Nőm nagyanyja volt, s ekként én natyatyja, tehát nagyatyja saját testvéremnek, s ekként mostohaatyja saját atyámnak! — E zürzavart a szerencsétlen nem bírta kiállni, s elmenekült a tulvilágba.

volt garibaldisták is segitenek. Más részről a még török uralom alatt levő görög tartományokban is roppant nagy az izgatottság s a függetlenségre, illetőleg Görögországhoz csatlakozásra való vágy. Thessalia minden lakosa fölfegyverkezett, férfiak úgy mint gyermeke s aggja, s ezek egyes csapatai a törökökkel már össze is ütköztek. Más részről a törököknek Szerbia felől is meggyűlt a bajuk, mely országnak most már csak néhány várában lehettek muzulmánok; a szerbek most már ezek eltakarodását is követelik, mire az ország a porta uralmát egészen lerázná magáról. Törökország azonban nem hajlandó az osztrák és muszka részéről is támogatott szerb követeléseknek engedni, s így alkalmasint e részről is véres háborúra kerül a dolog, mely igen nagy horderejűvé válhatik.

—v— (*Mészáros László hadügyminiszter „Emlékiratainak“*) 4-dik füzeté e napokban jelent meg Ráth Mór kiadásában, s arról a „Pesti Napló“ így ír: Ez az 1848-diki év végnapjai eseményeinek elbeszélése után áttér 1849-re, mely időszakban forradalmunk nagy és törpe alakjai mind jobban kidomborulnak. Kossuth, Görgey, Perczel, Dembinszky, Bem, Klapka stb. minden oldalról való világításban tünik már ezen füzetben elő, valamint más részről az osztrákoknál szerepelt egyének is oly erős ecsetvonásokban rajzolják, az egyének jellemzése annyi érdekes megjegyzéssel s apró történetkével fűszerezett; a csaták, politikai és diplomáciai események annyi alig vagy éppen nem számított részletet tárnak elénk, s az akkori viszonyok, lapok, írók, képviselők, kisebb s nagyobb vezérek, kormánybírók s kisebb-nagyobb államhivatalnokok, kormánybiztosok stb. név szerint s oly elevenen ismertettek, hogy történetünk ezen örökre emlékeztető napjairól vonzóbb följegyzéseket legnagyobb valószínűséggel egyetlen későbbi memoire-ban sem fogunk olvasni. E könyv szereplői közül számosan leléptek már az élet színpadáról, mások a bukás fájalmát maig is száműzetésben keseregik, míg a legtöbbben alkotmányos jogaink mai erőlyes védői vagy gyöngíteni akarói közt vannak. *Ráth Mór* mint kiadó, szolgálatot tett a közönségnek, hogy e nagyérdemű művet füzetenként adván ki (1 ft 40 kr-ával,) lehetővé teszi mindenkiének forradalmunk legérdekesebb emlékeit lassan-ként egészen megszerezni.

—v— (*Sz. Fehérvárról értesitenek minket,*) hogy az ottani keresk. ifjak maguk számára kórház alapításán fáradoznak. Buzdító példa ez egyéb, jelentékeny kereskedéssel bíró városunkra nézve is.

—v— (*Furcsa hír.*) Egy berlini lapnak Párisból az írják, hogy oda dec. 27-dikén egy Magyarországon titkon nyomott lapnak első száma érkezett, mely „1849“ címet viselne, s melynek célja levélíró szerint az Ausztriától elszakadás lenne. Ehirt a bécsi „N. fr. Pr.“ közli s bár valódisága fölött kétkedik, mégis azt hisszük, hogy oly osztrákoktól kellett erednie, kik a jogaink csorbitatlan megtartása melletti egyezkedést ily mumusokkal is akarják gátolni.

—v— (*Ismét egyik számúztünk*) hazatéréséről irnak. Ez gr. Teleky Sándor lenne, ki Európa majd minden szabaságharcában részt vett, s 1849-ben történt menekülése után Angliában Bickers-teth, Johankával, Biron Child Harrold-ja magyarrá fordítójával kelt egybe.

—v— (*Egy millomos.*) Páduában közelebb egy Camerini nevű ember halt meg, a ki 42 millió frankot hagyott maga után, s ha Pádua még most is osztrák kézben lenne, örökösének ez összegből másfél milliót százalék fejsében az adópénztárba

kellett volna fizetniök. E milliomos 50 év előtt m ég napszámos volt s husz krajcárért utat kapar t.

—v— (*Minden fejedelemnél magasabb születésű*) az a kis yankee, a ki Amerikában néhány hó előtt következő körülmények közt pillantá meg először a napot. Gillot nevű léghajós t. i. m. évi jul. 9-ikén Bostonban már hatod ízben szállott föl léghajóval s ez alkalommal magával vitte nejét is. Midőn 21 ezer lábnyira emelkedtek, a jó reményben lévő fiatal asszony egyszerre csak roszul lett s megszületett a kis léghajós, ki ilyformán minden uralkodónál magasabb születésűnek vallhatja magát.

— (*Adóexekutor különös helyzetben.*) Azon adóexekutor, ki a Bánságban kegyetlenkedik s e miatt már általános hirre tett szert, a napokban Oroszlámos felé indult, ott folytatandó szomorú mesterségét. S im az ottani lakosságból egy nagy csoport, mely jöttének hírére vette, elébe ment, kérven őt, mint a kormány emberét, hogy kenyeret eszközöljön ki számukra. Vajjon minő lélekkel lépett ezek közé adót behajtani az exekutor úr? — Így írja ezeket a „Sz. H.“, mihez mi azon megjegyzést teszszük, miként a — habár remény szerint ideiglenes — osztrák felsőbb hatóságok az embertelenségnek valószínűleg gátat fognak vetni, ha azok valósága bebizonyul.

—v— (*Kossúth Lajosról írják,*) hogy ő azon idő alatt, míg Csehország a poroszok birtokában volt, Prágában tartózkodott, s hogy a prágai rendőrség most tudomást igyekszik arról szerezni: vajjon Kossúth Prágában időzése alatt kikkel érintkezett.

—kr— (*Rotschild báró,*) a bécsi lapok állítása szerint, közelebb grófiméltóságra emeltetik, annak jutalmául, mert az osztrák kormánynak 10 millió forintot kölcsönözött.

—kr— (*A kolozsvár-nagyváradi vasut*) létesítése ügyében gróf Zichy Edmund már elutazott Brüsszelbe, egy ottani bankárházzal értekezendő. E bankárház hajlandó volna e vasutvonal elkészítését elvállalni, ha a magyar országgyűlés — bár csak elvben is — elfogadná e vasut-vonalnak országos kamatbiztosítását. E vasut előmunkálatai, mint tudva van, már régóta készen hevernek s bizvást hihető, hogy az országgyűlés nem fog semmit mulasztani, hogy ez ügyben annak idején határozzon.

—kr— (*Öngyilkosság, rokonsági zavar miatt.*) Amerikai lapok egy sajtószzerű öngyilkosságot beszélnek el. Pittsburgban, Pennsilvania-államban, ugyanis nem rég egy ember ölte meg magát, kinek bal lábravalójában cédulát találtak, melyben tette okát házi szerencsétlenségére hárítja. En, ugymond, özvegyet vettem nőül, kinek megnőtt leánya volt; atyám gyakran meglátogatott bennünket, s végre elvette mostoha leányomat; midőn immár fiam született, ez testvére volt mostoha leányomnak, sógora atyámnak. Atyámnak szintén született egy fia, ez tehát az én testvérem volt, de nőmnek unokája s fiamnak unokaöccse. Nőm nagyanyja volt, s ekként én natyatyja, tehát nagyatyja saját testvéremnek, s ekként mostohaatyja saját atyámnak! — E zürzavart a szerencsétlen nem bírta kiállni, s elmenekült a tulvilágba.

—kr— (*Közép-Szolnokon és határán*) — mint írják, — az állandóan exekváló katonaságot veres borral kell tartani. E vendégeskedés ott nem csekély költségbe kerülhet, a mennyiben e vidéken 15—20 mértföldön át sem terem veres bor. E rendelet értelmét nem tudják eltalálni, mitán jelenleg e helyen sehol, semminemű járvány nincs.

—kr— (*Az Egressy-szobor javára*) eddigelé már összesen 1059 frt. 46 kr. gyűlt be, mint erről utóbb a szoborbizottság nyílt közlést hozott a lapokban.

—kr— (*A francia kormány*) régibb tudomás szerint, a világkiállítás alkalmából 100,000 frank pályadíjat tűzött ki oly találmányra, mely által a munkás osztály létele javíthatnék. A beküldési határidő 1866-ik évi dec. 31-kére volt kitűzve, most azonban meghosszabbított 1867. marc. 1-ig. — A bécsi világkiállítási bizottságnál már több pályázó jelentkezett, de nálunk, úgy látszik, nem igen foglalkoznak ily nagyhorderejű eszmékkel.

* (*Az alsó-dunapart kiépítése*) alkalmával, mint köztudomásu, a redoute-épület előtt parkot állítanak. E park terve már elkészült, s a városi gazdasági bizottmánynak egyik közelebbi ülésében kerül tárgyalásra. Kioszk és szökőkút fogják díszíteni, s a park csinos fekvése, a nagyszerű panoráma, mi innen kitarul, azt Pest egyik legkedvesebb helyévé fogják tenni.

Irodalom.

— (*Marmaros-megye földleírása*) magyarázóba szorítva, kis iskolás gyermekek számára" című igen hasznos füzetke jelent meg Marmaros-Szigeten, Horkai bácsitól. II. kiadás. Erdemes kis könyvecske ez, mely apró kérdések és feleletekben, s aztán folyékony versekben legelőször is szülő-megyéjét óhajtja a zsongó tanulókkal megismertetni. Jó volna egyéb megyékben is ily földleírásokat készíteni a népiskolák számára.

— (*„Kis oldár,“*) imádságos és énekes könyvecske; szintén a fentebbi szerzőtől, gyermeki ész- és szívhez tapintatosan alkalmazva.

— (*N. Szebenben dr. Lindner és Schreiber*) szerkesztése mellett, „Siebenbürgische Blätter“ c. új politikai lap jelenik meg, új évtől fogva, hetenként kétszer. Szabadelvi irányt ígér követni. Előfizetési ára félévre 4 ft. Kiadója Filtsch S.

— (*Petőfi Sándor válogatott költeményei*) e napokban igen pompás kiállításban jelentek meg egy kötetben Emichnél, a ki Petőfi művei mindennemű kiadásának tulajdonosa. Ez aranyinetszésű könyvek kötése is igen díszes, gazdagon van aranyozva, s felső lapján arany nyomtatban láthatni a legnépszerűbb magyar költőnek fél térdre ereszkedett alakját, a mint őt a dicsőség nemtője megkoszoruzza. Belül a címlap előtt szép acélmetszet van, egyik jelenet „Salgó“-ból. E kötet igen sűrűen van nyomtatva, s tartalmát Petőfi hosszabb költői elbeszélései, igen számos balladája, románca és életképe képezi. Az ép oly fényes kiállítású, mint becses könyv ára 2 ft 80 kr.

— (*Zilahy Imre*) költeményei pár nap alatt kikerülvén a sajtó alól, az előfizetési határidőt múltévi december 31-iktől január 15-ig hosszabított meg 1 ftjával; diszpldány 2 frt., mely összegeket nevére és lakására (Pest, János-utca 10. sz. I. emelet) kéri beküldetni. — Ismételve ajánljuk e kiváló tehetségu fiatal költőt a közönség figyelmébe.

— (*A Debrecenben megjelent „Hortobágy“*) ezentúl is Sár-váry Elek tapintatos szerkesztése és Szana Tamás főmunkatársága mellett folytatja pályáját, s e két irodalmi erő mindent elkövet, hogy magyar környéke anyagi és szellemi érdekeinek eleget tegyen.

Szerkesztői üzenetek.

— *H. Pályiba*: D. M. Az egész csomagból csak néhány sort használhatunk. Azok a babonás jóslatok egyáltalán nem épületesek.

— *N. Ényedre*: N. Ö-nek. Nemsokára rákerül a sor, a minek megvan a leírása.

— *Aradra*: Cs. Á-nak és K. G-nak. Az apró képek igen erőtetettek. A kis cikk nem a mi lapunkba való. Került ki önökötől már alkalmasabbak.

— *Marmaros-Szigetre*: H. b-nak. A küldött színezett rajz nagy gonddal van készítve, de nem fogná azt megérteni a közönség. A kérdéses fényképnek — leírásával együtt — valamint a másolatoknak jobban örvendének.

— *Magyar-Ovárra*: a „Kazinczy-egyletnek.“ A jótékony-célú táncvigalomra köszönettel fogadtuk a szives meghívást.

— *Hatzfeldre*: K. J-nek. Ezen népismertető cikk nem felel meg a kellő mértéknek, irányán pedig egyáltalán nem birunk eligazodni.

— *Cs. Palotára*: Sz. S-nak. Átszolgáltattuk; viszont-üdvözet; az ajánlatot szivesen fogadjuk.

— *Szigetvárra*: M. F. Az átdolgozott cikket megkaptuk.

— *Keszthelyre*: B. D-nek. A cikk jó. A képet rajzolónk tán tetszetős alakba öntheti.

— *Bajára*: Bücsúszavam, — „Epigram“ és „Hívős szél fúj“ című versek még nem valók kiadásra.

— *Debrecembe*: Sz. T-nak. Az egyiket most már nem kérjük, minthogy az ismétléseket szeretjük lehetőleg kerülni.

Előfizetési feltételek a

„HAZÁNK S KÜLFÖLD“

1867-diki évfolyamára.

☛ Az új előfizetők a lapok által annyira dicsért 1865. és 1866-diki „Dobozi“ és „Zrinyi és Frangepán“ című képeinket *kedvezményül, egyszerre megrendelve 2 ft 30 krért*, bármelyiket külön megrendelve, 1 ft 30 krért kapják meg, mely összegbe a csomagolási díj s a bélyegilleték is bele van számítva.

☛ 1867ki minden egész éves előfizetőnket — habár négy negyedéves részletben is fizetnek elő — ismét új kedves meglepetésben fogjuk részesíteni.

A lap ára :

Egész évre 6 frt. — kr. | Januártól aprilisig ¼ évre 1 „ 50 „
 Januártól júniusig félévre 3 „ — „ | ☛ Az új műmelléklet csomagolási díja 30 kr.

Az előfizetési pénzek a „Hazánk s Külföld“ kiadóhivatalába — Pestre — utasítandók.

677

H A Z Á N K

S A

K Ü L F Ö L D.

SZERKESZTÉ

SZOKOLY VIKTOR.

KIADTA

EMICH GUSZTÁV.

Tolgya

PEST,

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV MAGYAR AKADEMIAI NYOMDASZNAL

1867.

Különféle ábrák.

Egy földalatti terem alaprajza	125
Az „Alvilági képekhez“ négy ábra	395

Karrikaturák.

Újévi kívánat (<i>Jankó Jánostól.</i>)	16
--	----

Régi mese a közös számról (<i>Jankótól.</i>)	87
Hogyan változik meg némely hivatal-hajhász alakja? (<i>Jankótól.</i>)	142
A miniszterium kinevezése után (<i>Jankótól.</i>)	221
A koronázáskor, (<i>Jankótól.</i>)	288
Koronationális karrikaturák, (<i>Jankótól.</i>)	384

Képtalányok.

A 2. — 4. — 6. — 7. — 8. — 10. — 11. — 12. — 15. — 16. — 19. — 20. — 21. — 22. — 23. — 25. s a 26-ik számban.

II.

Irodalmi cikkek.

Költemények.

A hazutért. (Képpel.) <i>Komócsy J.-tól.</i>	9
Panhellenion	34
Mese néhány emberről. <i>Benedek A.-tól</i>	67
Az éji látogatás. <i>Gyulai P.-tól.</i>	82
Bálban. <i>Udvardy Gézától</i>	99
Hej csererdő csererdő . . . (Morva népdal) <i>Közli Szabó Gyula L.-tól.</i>	114
Megvirradt. <i>Vajda Bertától</i>	144
Egy embergyűlölnök <i>Törökös L.-tól</i>	162
A sajtó felszabadulásának napján. <i>Váradi G.-tól.</i>	178
Trencsény, Zsibó, Koronóc. <i>Thaly K.-tól</i>	195
Ó és új testamentom. <i>Szász Gerőtől.</i>	211
A gályarab fohásza. <i>Tompa M.-tól.</i>	228
A derék agglégény. <i>Csepeli S.-tól.</i>	243
Rákóczy halála. <i>Lőrinczy (Lehr) Zs.-tól</i>	259
Némnek. <i>Tompa M.-tól</i>	307
Tompa Mihályhoz. <i>Horváth Boskétől</i>	338
Koronázáskor	370
Szegény ember háza-tája. <i>György V.-tól</i>	386
Az agg színész. <i>Ábrányi Emiltől.</i>	402

Beszélyek, életképek stb.

A hosszú hajú hölgy, elbeszélés <i>Jókai Mórtól.</i>	2, 19, 35, 51, 67, 83, 99
Kaland a léghajon (Képpel)	106
A szörnyű titok. Egy fiatal nő levele. <i>Vadnai K.-tól.</i>	115, 129, 145
A zivataros napokból	163, 178, 195
Az új lakás. Beszély <i>Vértessi A.-tól</i>	212, 228, 241, 259
Látogatás két uralkodónál Afrikában <i>Kiss Endrétől</i>	284
Támán, Lermontoff beszélye. Oroszból fordítá: <i>Blazievicz Theoktisz</i>	293, 307, 322
Egy porszem az isten kezében. Történeti beszélyke, <i>György V.-tól</i>	338, 355
A zálogházban. Életképek. <i>Csikósi J.-tól</i>	387, 403

Élet- s jellemrajzok.

Vágner Sándor. (Képpel.) — y — r	1
Petőfi angol fordítója. (Képpel.)	17
Gélich Richárd. (Képpel.)	49
Egy második Zrínyi, Kandia szigetén (Két képpel.)	57
Vachott Sándorné. (Képpel.) <i>B.</i>	65
Jálics Ferenc. (Képpel.)	81
Koroneosz, a krétai fölkelés vezére. (Képpel.)	85

Tallián Ede. (Képpel.)	97
Pákh Albert. (Képpel.)	113
Matkovich Gáspár. (Képpel.) <i>X.</i>	127
Rómer Flóris. (Képpel.) <i>R.</i>	144
Pulszky Teréz. (Képpel.) <i>Sz.</i>	161
Szilády Áron. (Képpel.) <i>Sz.</i>	178
Dr. Livingstone és újabb felfedezései (Képpel.)	193
Gr. Veteráni Frigyes. (Képpel.) <i>Timko Józseftől</i>	109, 231
Stephens, az írföldi féniek főnöke (Képpel.)	265
Gr. Zrínyi Miklós (Képpel.) <i>Maislis F.-tól</i>	273
Haynald Lajos. (Képpel.)	321
Rudolf, magyar királyi herceg (Képpel.)	337
Csernátóy Lajos. (Képpel.)	353
Daujanich tábornok. (Képpel.)	388
Dr. Flegler Sándor. (Képpel.)	401
Vetter Antal al-tábornagy. (Képpel.)	405

Történeti cikkek, régiségek s rokon.

Felelet xxx. úr „Helyreigazításaira.“ <i>P. Szathmáry K.</i>	45
„Ugoesa non coronat.“ Közli <i>Osváth Lajos</i>	70
Adatok I. Rákóczy Ferenc és Zrínyi Ilona menyegzőjéhez. <i>Arvai Török Gy.-tól</i>	88
Történelmi helyreigazítások. <i>Thaly K.-tól</i>	91
Besztercebánya városának rendőri és öltönyszabályai az 1723-iki évről. Közli <i>Libertinyi G.</i>	122
Egy földalatti terem Sz. Györgyön. (Képpel.) <i>Voltivér S.-tól</i>	125
Bethlen Gábor egyik érdekes levele. Közli <i>Szilágyi S.</i>	148
XII. Károly svéd király s egy emlékezetes ház Zilahon. (Képpel.) <i>Felházy K.-tól</i>	180
A szigetvári várom. (Képpel.) <i>Maislis F.-tól</i>	183
Az istenítéletek különösen hazánkban. <i>Sipos S.-tól</i>	218
A korona hazajövele Bécsből 1790-ben. Közli <i>Hoffer Endre</i>	251 és 268
A koronázási jelvények. (Képpel.)	277 és 293
Hunyadi Mátyás születéshelye I. II. (Képpel.) <i>Felházy K.-tól</i>	310 és 325
A Sz. István által alapított egyház Bőrszönyben. (Képpel)	360
Zrínyi Miklós 1564-ik évrőlí sajtá-	

kezű német levele. Közli <i>Luskody Károly</i>	364
A Rákóczy-oszlop Kolosmonostor mellett. (Képpel.) <i>Péterffy D.-tól</i>	379
Kulcsár István felhívása az első magyar állandó színház építésére. Közli: <i>P. Szathmáry K.</i>	410
Halálra ítelt Okolicsányi Kristóf 1707 jun. 8-ki levele. Közli: <i>Pap Gyula.</i>	412

Természettudományiak.

A datolya-pálmákról. Közli <i>Kisvárday</i>	26
A szén neméről s eléállásáról <i>Acsai Sándor-tól</i>	74
A meghűlésről. <i>Dr. Wiener-től</i>	118, 132
A tűz hasznáról. <i>L. M.</i>	173
A csillagászat. <i>Meisner S.-tól</i>	186
Magyarország méregfája. <i>Erdődy Adolftól</i>	198
Még egyszer Magyarország méregfájáról. <i>Pados Jánostól</i>	237
Alvilági képek. <i>Fehér Ipolytól.</i>	
I. Földünk képződése	295
II. Földünk belseje	298
III. Tűzhányó hegyek	314
IV. Földrengés	341
V. Gáz és naphta-torrások. (Képpel)	358
VI. Földalatti vizek. (Ábrakkal.)	394
A borz. (Képpel.)	312
A mandarin réce. (Képpel.)	324
A mormota. (Képpel.)	340
Magyarország méregfája, a tiszafa. <i>Bedő Alberttől</i>	349

Útleírások.

Havre de Grace-ból New-Yorkba. (Képpel.) <i>Rosti Páltól</i>	10, 27, 39
A wicliškai sóaknák. (Képpel.) <i>Myskowszky Viktortól</i>	22, 37
Scylla. (Képpel.)	34
Utirajzok északi Hollandiából. (Képpel.) <i>Kálosi Lipóttól</i>	53
Kirándulás Pompéiba. (Képpel.) <i>Ifj. Csapó V.-tól</i>	72
A Nilus forrásainak felfedezői. (Képpel.)	101
Egy magyar iparos Törökországban. I., II., III., IV. (Képpel.) <i>Takács F.-tól</i>	214, 234, 247, 267
Egyiptom. (Képpel.)	257, 275
A sarkvidéki fölfedezési kísérletekhez. (Képpel.) Közli <i>Tar Gábor</i>	262

Dél-amerikai élet. (Képekkel.) I., II., III.	Lap. 281, 294, 327
--	--------------------

Nép- s helyismertető cikkek.

Az örmény nemzet. <i>Molnár Antaltól</i>	23
Erdélyi képek. <i>Pataki Ferenc-től</i> . IX. Demsus. (Képekkel.)	69
X. A deési evang. templom	200
A törökök Ramazán-ünnepé. <i>Tanács M.-től</i>	86
A zarándi havasok és lakói (Képpel.) <i>Nemes Ö.-től</i>	119
A gyulai vár. (Képpel.) <i>Hajósi Ö.-től</i>	131
Az oláhok délkeleti Magyarországon. <i>Ember György-től</i>	135, 153, 170
Farsang a csiki székelyeknél. <i>Tivay-tól</i>	167
Török temetők és temetési szertartások. <i>Tanács Mihály-tól</i>	172
Keszthely és környéke. (Képekkel.) I., II., III. <i>Bozóth D.-től</i>	225, 241
Pest 1720-ban. (Képpel.)	305
Suliguli és vidéke. (Képpel.) <i>Fejér B.-től</i>	330
A nagy-öbri (nehrei) várkastély Szepesmegyében. (Képpel.) <i>Myskovszky Viktortól</i>	344
Esztergom. (Képpel.)	346
A Széchenyi-hegy. (Képekkel.) <i>Liptay P.-től</i>	389
A borvízes székely. (Képpel.) <i>Lukács B.-től</i>	407
A határőrvidékiek házi életéből. <i>Patyi B.-től</i>	413

Különféle tárgyú cikkek.

A pesti városerdei mulatságok. (Képekkel.) <i>Liptay Páltól</i>	4
Strategia és taktika. <i>Egy volt katonától</i>	6

Egy ebéd Péter cárnál. Közli: <i>Rónaszéki</i>	Lap. 13
Polícia és erkölctelenség.	58
Egy évi álmom.	59
Az óraművek fejlődése. <i>Sipos S.-től</i>	102
Prédikáló gyermek Rómában. (Képp.)	121
Krétaí menekvők. (Képpel.)	134
Tengerre magyar. (Képpel.) <i>R.</i>	150
A párisi világkiállítás. (Képpel.)	164
Livingstone. <i>Molnár Antaltól</i>	183
A párisi világtárlat parkjából. I. (Képpel.)	198
II. A török kioszk. (Képpel.)	218
III. A kiállítási palota spanyol épülete. (Képpel.)	230
IV. A párisi kiállítás osztrák parkja. (Képpel.)	279
V. Az orosz istálló.	386
A rómaiak asztali barátjai. <i>Rónaszéky-től</i>	202
Hogyan építkeztek az ősberegek? <i>Acsay S.-től</i>	278
Győzelmi menet (triumphus) a római-aknál.	362
A nemzeti ünnep. A korona átvitele. A koronázás. Az arany sarkantyus vitézek fölavatása. Az eskütétel. A kardvágás. A királyi ebéd. (Képekkel.)	371
Kossuth száműzetésében. (Képekkel.)	391
Kmetty György síremléke Londonban. (Képpel.)	406

Különböző műtárgyak, intézetek, középületek.

A fiumei papirgyár. (Képpel.) <i>Liptay P.-től</i>	87
A pesti kereskedelmi kórház. (Képpel.) <i>Liptay P.-től</i>	116
A szépesi káptalan székesegyháza. (Képpel.) Közli <i>Myskovszky V.</i>	147

Canova Magdolnája. (Képpel.)	Lap. 150
A fiumei teng. keres. akadémiáról. <i>Karcsai Lukács Gy.</i>	153
Egy Dante-kép s egy indítvány (Képpel.) —y—r.	247
Az erdélyi nemzeti muzeum Kolozsvárt. (Képpel.) <i>Ócsvai Á.-től</i>	289

Külföldi levelek.

Levelek Párisból. <i>Irdnyi Dániel-től</i> . 14, 75, 108, 137, 203, 300, 397	138, 316
Nápolyi levél. <i>Óváry Lipót-tól</i>	43
Levelek Hollandiából. <i>Kálosi L. től</i>	138, 316
Hamburgi levél. <i>Fl-l A-n-től</i>	220
Törökországi levél. <i>Dr. Oroszhegyi Józsa-tól</i>	253
Bukuresti levél. <i>Koos F.-től</i>	317
Cyprus-szigeti levél. <i>Dr. Oroszhegyi J.-től</i>	332

Rendes rovatok.

- „Egy hét története,” tárcacikkek az irodalom, művészet s társas élet köréből. *Vadnai Károly től*. Minden számban.
- „Vegyes közlemények,” cím alatt különféle szerzőktől s külföldi lapokból kivonatos közlemények a történet, legújabb találmányok, természetrajz stb., szóval az ismeretek minden ágából Minden számban.
- Fővárosi, vidéki s külföldi újdonságok a társasélet, művészet, politikai események köréből, s az élet minden jelentékenyebb mozzanatáról. Minden számban.
- Jelentések a legújabb irodalmi és zenészi termékekről. Minden számban.
- Szerkesztői üzenetek. Minden számban.

Harmadik évi folyam.

1. szám.

Jannár 6. 1867.

Vágner Sándor.

Mindig nagy örömmel veszünk tudomást róla, ha egy-egy hazánkfia a külföldön kitünő s tisztelt szerephez jut. Önzés ez részünkről, mert ez által sokáig nem

— vagy félreis- mert hazánk irányában a nagy világ érdekeltségét hisszük némi- leg fölbredni.

Egy ilyen, itthon bizonyá- ra sokak által nem ösmert ha- zánkfiát mutat- juk be itt ol- vasóinknak, ki saját nevének s így hazájá- nak is becsü- letet vallván Európa legmü- veltebb nemze- tei előtt, tisz- teletünket an- nál inkább ér- demli meg, mert oly kor- ban lépett föl a sikernek mélt- tánylással találkozott polcára, mely kor rende- sen még csak a — *törekvéseké.*

Vágner Sándor, kinek Mátyás az Igazságos

történetéből vett freskó-képe műkinesekben sze- gény fővárosunknak a Redoutteban egyik ékessé- gét képezi, Pesten 1838. március 16-dikán szüle- tett. Atyja Bu- dán, a kir. tár- noki szék ti- toknoka volt,

azonban re- ményteltjes fia még alig ér el negyedik évét, ennek nevelé- sében bekövet- kezett halála meggátolta.

Vágnerünk a fővárosban kezdett és foly- tatott iskolái- ból anyja buz- ditására techni- kai pályára ké- szült lépni s ezért a réalís- kolába iratta be magát, hol rajzolásal is foglalkozván, mindinkább ki- fejlett benne a vágy, művészi

pályára lépni. Így történt, hogy világosan nyil- vánuló tehetségei késztetésének engedve, elhagyá megkezdett pályáját, — melyhez különben sem

Vágner Sándor

érezte nagy kedvet, s ezentúl minden percét a festészetnek szentelte. Első tanulmányait a tavaly elhunyt s a magyar történeti festészetet művelő Véber Henrik oldala mellett kezdé, s onnan a bécsi akadémiába ment, hol Blaas, Meyer és Geiger vezetése alatt két évet töltött.

Azután fölkeresé Münchent, a művészetek ezen új Athénjét, hol a nagyhirű Piloti tanárnak épen akkor alakult osztályába lépett, s itt csakhamar elsőséget vívott ki magának.

Első, „Dugonits Titusz önfeláldozása“ című képét 1859-ben végzé be, mely nemz. múzeumunk képtárlatának ma egyik darabja. Tehetsége elismeréseül és rendkívül gyors fejlődéséről tanuskodik azon körülmény, hogy az akkori bajor királyt — az alig tizenkilenc éves ifjút — bizta meg a bajor múzeum számára festendő két nagy fresko készítésével.

Nevezetesebb művei közé tartoznak: „Szent István keresztelése“ című oltárkép, Bezerédyné asszony-ság tulajdona; aztán „Zápolya s Izabella bucsúja“, mely a képzőművészeti társulat csarnokában volt

kiállítva s az akkori tárlat legszebb darabja s nagy feltűnést okozott.

A Redoutte freskói számára két év előtt egy nagy és erőteljes kompozíciót készített, „Atilla lakomája“ címmel, melyet kicsinyített fametszetben e lapokból (1865. 201. lap) ismer a közönség, s mely Németország legterjedtebb képes lapjában megjelenvén, abban szerzője magasztalva említettett. Vágner Sándor művészetének legújabb terméke az e sorok elején említett „Mátyás diadala“, melyet a világ legterjedtebb lapja, az angol „Illustrated London News“ karácsonyi mellékletkép óriási fametszetben közöl, mely alkalommal elismeréssel szólván a magyar művészről, főlemlíti azt is, hogy az már az 1862-diki londoni világtárlaton is feltűnt egyik művével.

Legtöbb fényt azonban ez ifjú hazánkfia pályájára az vet, hogy ő a müncheni világhírű festészet-akadémiának, — melybe csak néhány év előtt mint zsenge kezdő lépett — ma egyik legkedveltebb tanára.

—y—r.

A hosszú haju hölgy.

(Egy amerikai magyar kereskedő naplójából.)

Elbeszélés

Jókai Mórtól.

Volt egy emberem, a ki minden reggel eljött boltomba, napikészletét bevásárolni szivar dolgában. Mr. Bhealernek hitták.

Hegyes spanyol szakállt viselt bajusz nélkül, magas keményített inggallért nyakravaló nélkül, nagy masszív arany óraláncot, és azon egy kis ezüst órát, mely soha sem járt, egy antik gyűrűt az ujján, melyből hiányzott a kő, kurta zsemlyeszín kabátot, nyolc zsebbel, a mikben nem volt semmi, és egy roppant bőrtáskát a hóna alatt, melyre arany betűkkel volt sajtolva: „porte monnaie“; de a miben soha sem volt pénz.

Hanem annál inkább tele volt az mindenféle nagybecsű jegyzetekkel, a mik a nagyra becsült ismerős merész vállalkozási szelleméről tanuskodnak. Azokkal ő engem minden reggel megismertetett az alatt, míg vásárlásait kiegyenlítette velem, s nem mulasztotta el, hogy megkínáljon velem, ha nem volna-e kedvem „csendes Co.“-nak lenni vele leendő vállalkozásában?

Azok a vállalkozások pedig többnyire csábítóan nagyszerűk voltak.

Egyszer egy nyári koresolyázó teremtet akart felállítani, melyhez a szükséges jeget ama szám-

talán new-yorki jegesverem szolgáltatva volna miknek gazdái Khináig kereskednek hideg árucikkeikkel. A nyári koresolyázó terem nagy közönségnek örvendett volna. Hanem persze tizezer dollár kellett volna hozzá.

Másszor házassági bureaut akart felállítani New-York és San Francisco között. Mivelhogy New-Yorkban olyan sok a férjhezmenendő hölgy, hogy minden férfira jut 1 egész és 33 percent, Californiában pedig a férfi oly tömérdék, hogy minden elvehető hölgyre jut öt férfi; tehát a forgalom biztosított leendő vállalatnál. Hanem ahhoz is kellett volna tizezer dollár.

Majd meg az az óriási terve támadt, hogy a mostoha időjáráson segítsen. A felhőket akarta pótolni szárazság idején, mikor eső nem akar esni. Egy léggömb száz quart vizet könnyen felemelhet a levegőbe, s onnan ismét alábocsáthat; annyi épen elég zápornak egy acre földre, a léggömb kötéllel visszavontatva, naponkint huszszor fordulhat, s husz acet megzaporozhat, a mi 100 percent haszon nagy szárazság idején. Hanem ehhez is kellett volna tizezer dollár.

Mindezek a vállalatok, és még száz más ilyenek

a tenyeremen feküdtek; mert mindegyikkel meg-kinált, hogy legyenek bennük „csendes Co.“ (azaz, ama bizonyos valaki, a ki a vállalathoz a tizezer dollárt odaadja, de a nevét nem teszi ki a firmára; hanem csak mint „és Társa“ figurál rajta,) de én elég szűkkeblű voltam azokba bele nem vágni, hanem engedtem minden reggel odább menni az én vállalkozó szellemű vásárosomat.

Hanem az azért minden reggel visszajött, s hozott más ajánlatot.

Egy reggel ismét ragyogó orcával lép be üzletembe.

— Na, végtére fölfedezem azt, a mi többet ér egy kaliforniai aranybányánál! Kiált lecsapva áruasztalomra az ismeretes porte monnaiet s elkezdé fortélyos kulcsokkal annak mesterséges zárait kinyitogatni. — Itt van!

Azzal kivesz összefirkált jegyzékei közül egy fényképet, az ismeretes látogatójegy-alakban, s odanyújtja kezembe:

— Nézze ön.

Egy fiatal hölgy alakja volt azon, a ki elég fantastikus török-spanyol-lengyel öltözetben volt feltüntetve, de a kin még az a rendkívüliség volt látható, hogy gazdag, koromfekete hajsátor omlott alá természetén egész a sarkáig, s minthogy szintén sötét láma-szőnyeg volt, a melyen állt, azt is lehetett képzelni, hogy még a földet is beteríti körülötte.

— Nos, hát, mit szól ön hozzá? Kérdé tőlem szakértő aretündökléssel.

— Humbug. Mondám én hideg vérrel, visszaadva fényképét.

Erre már Bhealer tűzbe jött, megesküdött becsületszavára, hogy ez a hosszú haj nem humbug, mert ez valóságos, egy emberi lény fejről egy continuitásban kinőtt termék, a miről ő magának már meggyőződést szerzett: a csodahölgyet itt mutogatják nem messze a harmadik utcában; neve „miss Leona Danger,“ 18 esztendő, connecticuti születés.

Hát én azt sem bántam.

De pedig nem engedte, hogy ne bánjam; mert ő neki ez alapon egy igen solid üzleti ajánlata van irányomban, s üzleti ajánlatokat meghallgatni nem akarni mindenképen az amerikai illemszabályok ellen való magaviselet lenne; ennél fogva meg kellett ígérnem, hogy az üzlet bezárása után elmegyek vele „miss Leona Danger“ kétségbe-vont természeti rendkívüliségének valóságáról meggyőződni. Az én üzletem csak éjfél után egy óráig szokott nyitva lenni: miss Leona Danger pedig reggeli három óráig volt látható. Ameriká-

ban éjszaka is foly az üzlet, s az alvásra épen csak annyit vesztegetnek el, a mennyi mulhatlanul szükséges.

Pontban egy órakor eljött értem mr. Bhealer, mert pontosnak lenni virtus, s együtt ketten az én esernyőm alatt (neki is volt egy, de azt nem lehetett kinyitni,) elmentünk miss Leona Danger bódéját felkeresni. Nem messze volt, nem lett volna érdemes odáig omnibusba ülnünk.

A harmadik utcában volt, a mit kerestünk.

Egy roppant nagy leégett földszinti hotel volt a helyiség.

Ez épen azon az időtájon égett, mikor a lázadó déliek azt a hadi (?) praktikát kísérlék meg, hogy New-Yorkot leégessék, s rejtélyes utazók által egyszerre minden new-yorki szállodát felgyújtásanak. Csak abban az utcában, melyben az én üzletem volt, egyszerre hét hotelt láttam égni. Eloltották mind szerencsésen. Hanem némelyik egész a földszinti boltokig beégett, a mikből az árusok a tűz alatt kihurcolkodtak a holmiaikkal, s a mik azután üresen maradtak. Meg voltak ugyan épen, mert a boltozatokat a tűz nem rombolta le, hanem a romok új felépítésre levén szánva, a rendes bérlőknek boltjaikba nem lehetett vissza költözniök, hanem azokban ideig-óráig meg-megtelepült valami átvándorló charlatan, csodamutogató, vagy más élelmes ember, a ki hallatlan olcsó áron épen csak két hétig vesztegeti hallatlan rossz portékáit, a mik két hétnél tovább nem tartanak.

Egy ilyen leégett hotel földszinti boltjában volt etablírozva a nagyon megismerésre méltó miss Leona Danger.

A helyiségnek valóban előnyére vált, hogy éjszaka jöttünk azt látogatni, mert így nem tüntek fel az emeletek kormos falai, csak a pompát és fényt láthattuk, mely a boltnyílást környezé. A pompa állt három vég veres cattunból, melylyel a portale falai be voltak függönyözve, a fény pedig tizenhat photogén-lámpából, melyek egy óriási olajfestményt világítottak meg köröskörül, a mi a bolt mélyedését elfoglalta, mely ismét szellemdu-san körü volt tüzködve a világ minden nemzetinek zászlóival; maga a kép pedig ábrázolta a rendkívüli miss Leonát, a ki török salavárral, creol rebosoval, spanyol dolmáncával és lengyel négyszögű sipkával levén ellátva, eléggé feltűnő szépség volt a vásznon, a nélkül a hosszú fekete haj nélkül is, melyet már a festményen két szerencsen fiu emelt utána, mint uszályt, és még azoknak is vigyázniok kellett, hogy rá ne lépjenek.

Hanem még mind ez nem volt arra elég, hogy a közönség figyelme megállíttassék, ilyen városban, mint New-York, a hol minden bolt fényben uszik, és minden ember fut az utcán; még azonfölül négy tarka papagály is volt a boltajtó elé kifüggesztve, a mik a járó-kelöket kiabálásaikkal figyelmeztessék, s a kalapokra hajigált almahéjjal költsék föl a neutralis közönyt. S ha mind ez intézkedések hagytak még fön valami hiányt, azt kitölté a tisztelt hölgy mutogató vállalkozójának

becses személye, ki maga eszkimónak felöltözve állt az ajtóban, kékre és pirosra festett lárvával az arcán, egyik kezében csemetyüt tartott, a másikban trombitát; egyszerre csemetetett és trombitált, azután rákezdet deklamálni, elmondta hölgye szép tulajdonait, rendkívüli ékesen szólással, és biztatta a járó-kelöket, hogy jöjjenek be a rendkívüliséget megtekinteni, a minőt soha többet 5 penceért nem fognak látni ebben az életben.

(Folyt. köv.)

A pesti városerdei multságok.

Valamely főváros népének jellemét, sajátosságait sohasem vehetjük jobban szemügyre, mint multságaiban. Kifáradván egész héti fárasztó munkájában, nyugtalanul, szinte epedve várja az ünnep- vagy vasárnapot, hogy feledve a mult és jövő gondjait, elmehessen mulatni, szórakozni, s hogy hetenként legalább egy jó napot csináljon magának.

A pesti városerdőt — úgy hisszük, — legalább névről ismerik vidéki olvasóink; ide seregel ki a főváros lakossága mulatni. Délután a Király-utca oly élénk, s a hintók és társaskocsik száma és közlekedése oly nagy, hogy kénytelenek voltak ezeket más utcák használatára utasítani. A városerdőben, a mint a hosszú és árnyékos fazonon kiérünk, balról azonnal szemünkbe tűnik a tó, s ez legnagyobb vonzerővel bír a közönségre. Partjait már szabályozták, de elég vizet nem tudnak beléje teremteni. A csónakok különböző alakúak s számuk nagy. Vannak itt kettős evezőjű sándolinok, s két-, négy- és hatevezős csónakok, melyek többnyire hazánk hirnevesb emberei neveit viselik, ugymint: Árpád, Deák, Rákóczi stb. Télen — mint jelenleg is — a tó simajégtükre a koresolyázók kedvenc mulató helye, s örvendetes, hogy e testedző mulatságnak mindig több-több követője akad, sőt a hölgyek közül is volt alkalmunk a mult évben, e sima pályán teljes biztossággal koresolyázókat látnunk. Külföldön a nők koresolyázása megszokott dolog, de a mi hölgyeink még csak nagy kivételkép bocsátkoznak a franciák császárnéjának e kedves multságába. Mindkét multságot nagy közönség szokta nézni a partról. Nem ritka eset, hogy a csónak felfordul vagy a jég beszakad, de a víz csekély mélysége miatt nagyobb veszélytől nem tarthatni.

De itt áll előttünk a „forgósdí“ vagyis a Rin-

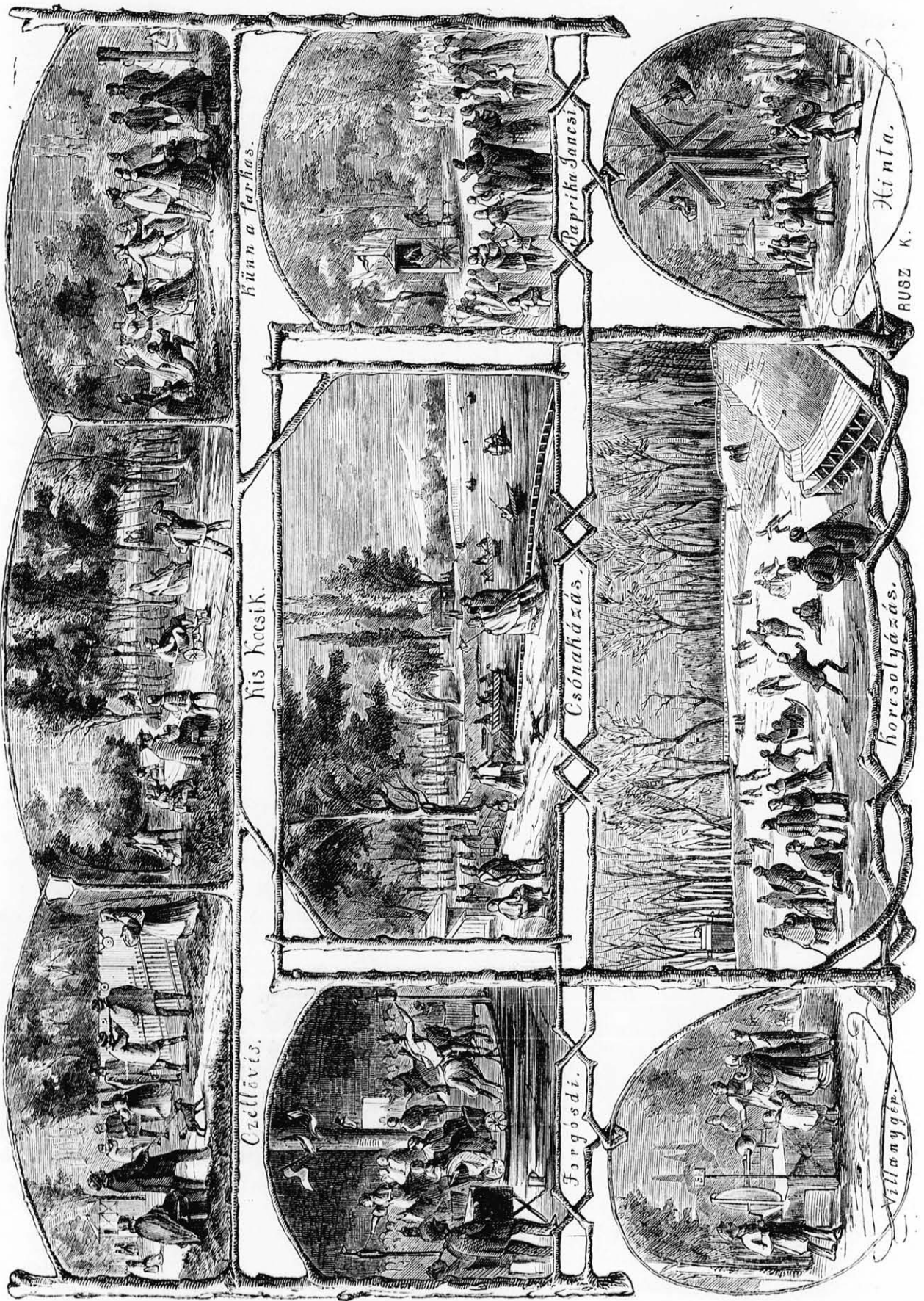
gelspiel, a vasárnapi örök-mozdony. Benn fülhasgató kintorna és réztányéros nagy dob serkenti a népet a falovak és szarvasokra ülni. Itt találja föl boldogságát a polgárú és mesterinas egyaránt, ki uzsonna-pénzét vagy borralalóját itt költi el. Itt ül először lóra a család kedves kis csemétéje, csakhogy atyja gondosan áll mellette, s vigyázva tartja, hogy a huszárka le ne szédüljön. A kocsikat rendesen szobaleányok, szakácsnők és kicsipett mesterlegények foglalják el, s az utóbbiak önézettel célozgatnak a falból kiálló szekrényekre, melyekből — ha a rugót találják, — különböző tengeri nyulak, bohócok s török baskák dugják ki nevető fejeiket.

De menjünk a nagy rétre. Itt találjuk csak a mulatókat. A társasjátékoknak sem vége, sem hossza. Itt labdázunk, ott szembekötösdit stb. játszanak, de legtulnyomóbb a társasjátékok közt a „kint a farkas, bent a bárány“ nevezetű.

De hát ez mi, hogy annyi nép csoportosul köréje? Itt van a „Paprika Jancsi“, a kis gyermekek kedvenc hőse, oly kíváncsian, oly figyelemmel kísérik e vén kópé bohóságait, hogy az ember örömet időz e mutatványoknál, csakhogy e kedves kisedek ártatlan örömeben gyönyörköd-hessék. Százszor látták már, hogy mint esalta meg „Paprika Jancsi“ az ördögöt, s mégis neveték.

E téren is magyarosodás mutatkozik, mert „Paprika Jancsi“ nemcsak németül, de már magyarul is tart előadásokat, mi a nép alsó rétegeinek magyarosodására kétségtelenül szintén gyakorol befolyást. A „Paprika Jancsi“ társaságához tartoznak még az akrobaták.

Távolabb vigan ropogtatják a puskákat. Itt vannak a célövészek, hol vig ifjakra akadunk, kik itt tanulnak lölni. A céltáblák nagy leleményességgel vannak készítve. Egy biztos lövés, és a céltábla egész vadász-jelenetet ábrázol. Egyik

Városligeti mulatságok, (Rajzolta Greguss J. L'pay terve nyomán.)

RUSZ K.

oldalon kiugrik a vadász, a másikon a szarvas, a harmadikon a vizsla stb., s azonkívül a céltábla mögötti pisztoly vagy mozsár elsül, s nagyot durran, mintha csak a vadász lőtt volna a szarvasra. És e nagy dicsőség, öröm és azon hit, hogy az ember jó lövő, csak két, mondd két krajcárba kerül. De használják is ez olcsóságot, lövés lövést ér s a gazda alig győzi tölteni a sok szélpuskát. Jelenleg három ily céllövészlet van, s gazdáik leginkább kiszolgált katonák.

Ennek tözsomszédságában van a nagy „forgó hinta,” melynek nagyobb közönsége van, mint a másik régiebb szerkezetűnek.

De a mi figyelmünket most felkölti, az egy magas póznára tűzött tábla: „Csak 5 kr.” felirattal. Közelebb megyünk, s villanygépet látunk. Ezt is rendesen nagy sokaság állja körül, s valóban örvendeni lehet azon, hogy itt a legszegényebb

ember is megismerkedhetik 5 krért Volta és a nagy Franklin világraszóló találmánya mutatóványaival. Csak az a kár, hogy a gép tulajdonosa nem elégszik meg az egyszerű magyarázattal, hanem ámit, midőn gépe segélyével fog- s főfájást és csúzt egyszerre meggyógyítani ígér.

De hátra vannak még a „kis kocsik”, ez ép oly mulatságos mint fásasztó önmozdonyok; hanem azért itt is sok a mulató. E kocsik részére fapadlózat van készítve, melyeken gyorsan haladnak, és sokszor versenyeznek is egymással a bent ülők. Akocsik egyszerű gépezet segélyével hozatnak mozgásba, melyet a bent ülőnek a lábával kell hajtania. Hogy általános, ne csak mulatságra használtathassanak, a gépek egyszerűsítésére volna szükség.

Liptay Pál.

Strategia és taktika.

Az elmúlt nyár hadi eseményei még ma is számos vita tárgyaul szolgálnak, s azért tán nem fogadja az olvasó érdekel nélkül ezen, a hadviselésre vonatkozó sorokat.

A hadi tudomány alapfogalmai: a stratégia és taktika. Ezeket alapszik az egész hadviselés s így szükségesnek vélem legelőbb is e két tárgyról szólani.

Némely hadtudományi író a stratégiát és taktikát oly igen közel hozza egymáshoz, hogy úgy szólván különbséget sem tesz köztük, mig mások ismét olyannyira megkülönböztetik, hogy e két tényező között még az összefüggést is tagadni látszanak. — A való itt is a középben fekszik: stratégia és taktika egymástól lényegesen különböző, de azért igen szorosan összefüggő hadtudományi fogalmak.

Mindazon hadi működés, a háborura célzó mindazon cselekvés, mely az ellenségnek nem közvetlen közelében, azaz nem az ő lőtávójában történik: stratégiai feladat. Így a sereg hadi lábára állítása, kiegészítése, felszerelése, ruházása, élelmezése, a raktárak felállítása, berendezése, a hadműködési alap, hadműködési vonalak és tárgy kiszemelése, egyéb tervek készítése s a seregnek a hadműködési tárgy felé ezen tervek szerint vezetése mindaddig, mig a két ellenséges sereg lőtávójára nem találkozik, mindez a stratégiát illeti. Midőn azonban a két sereg egymást lőtávójára éri, a stratégia háttérbe lép s szerepét a taktikának adja

át, melyet ez mindaddig megtart, mig a két sereg, bevégezt csata után, egymás lőtávóját ismét oda nem hagyja.

A stratégia intézi tehát a hadjáratot, a taktika a csatát. A háború politikai dolog s annyiban tartozik csak a stratégia körébe, a mennyiben kifejlődése: a hadjárat, stratégiai dolog; s még inkább közvetve a taktika körébe, mert csak a hadjárat végcélja, a csata: taktikai feladat.

A stratégiának feladata a taktika teendőjét előkészíteni, vagyis a sereget oly módon vezetni, hogy az a lehető legkedvezőbb taktikai téren, azaz csatatéren találkozzék az ellenséggel, s itt ismét a taktikának feladata úgy működni, hogy végzett csata után kedvező viszonyok közt adhatta vissza a szerepet a stratégiának.

A helyes stratégiai vezérlés által kényszeríthetjük ellenfelünket arra, hogy ott fogadja el a csatát, a hol ez rá nézve a legkedvezőtlenebb, rá nézve pedig a lehető legkedvezőbb; s ügyes taktika, vagy is a csata ügyes vezénylete által arra kényszeríthetjük viszont őt, hogy csata után oly stratégiai mozgásokat vigyen véghez, melyek nekünk hasznunkra, neki pedig kárára válnak.

A taktikának feladata, a sereget, a mint az ellenség lőtávójába érkezik, kifejteni, felállítani, az előnyomulást vagy hátrálást elintézni, s egyáltalán az egész sereget, ép úgy, mint egyes csapatokat a tér-viszonyoknak, saját és az ellenség létszámá-

nak, valamint a többi körülménynek megfelelőleg vezetni

Strategia és taktika közt tehát azon különbség áll fenn, mint a hadjárat és csata, azaz mód és cél között. A stratégia képezi a hadjáratot, a taktika a csatát; már pedig a hadjárat csak mód vagyis eszköz mindazon célokra, melyeket a csata által elérni törekszünk. Ez utóbbi célok azonban már politikai célok, mert a *háború céljai*; a hadjáratnak nincsen más célja, mint maga a csata, azaz, hogy az ellenséggel taktikai találkozás történjék.

Verzérteni (anführen) annyit tesz, mint a sereget stratégiailag, — *vezényleni* (kommandiren) pedig, azt taktikailag vezetni. A vezérlő-parancsnoknak nem kell az illető seregnél jelen lennie; az az ő stratégiai vezénylete alatt áll mindaddig, míg az ő parancsai s bár a távolban, de az ő tervei szerint működik.

Igy például a Pesten levő fővezér vezérlése alatt fog állani egy kiküldött hadtest akkor is, ha az egy második *vezénylő* tábornok alatt, a fővezér utasítása szerint, például a bácsmegyei sáncok körül működik.

Vezényleni ellenben csak személyes jelenlét által lehet s a vezénylő-parancsnok az, ki a sereggel közvetlen érintkezésben áll. Vezényleni a gyakorlat vagy a csata terén amnyi, mint a csapatoknak a szándékba vett mozdulatokat vezényszóval, trombitahang, vagy ségédtsztek által tudokra adni.

S most szóljunk még pár szót a hadműködési alap, hadműködési vonalok- és hadműködési tárgyakról (Operations Basis, Operations Linien, Operations Objekt.) — Minden hadi működésnek valamely várból vagy megerősített városból, egyáltalán oly helyből kell megindulni, a hol raktárak s a mennyire lehet, tartalék-csapatok vannak, mert csak így lesz a sereg háta fődve. E várat vagy megerősített várost nevezzük hadműködési alapnak; ez a támpontja minden mozgadozásunknak s egyáltalán egész működésünknek; szükség esetén innét veszünk segédcsapatokat, s miután sokszor a tulságos létszám teher: ide küldjük a fölösleget is vissza; innét élelmezük, ruházzuk, fegyverezzük stb. csapatainkat, s ha vereséget szenvedünk, a hátrálatot is ezen alapnak irányoz-

zuk, mert innét lesz legkönnyebb új támadásra indulnunk s itt lesz legcélszerűbb magunkat szükség esetén védelmi állásba helyeznünk. A hadműködési alapnak, ha csak lehet, saját országunkban kell lennie s a fővezér első feladata úgy működni, hogy az ellenség öt ezen alaptól semmi áron el ne zárhassa.

Hadműködési tárgynak nevezzük azon pontot — akár valamely vár, város vagy az ellenséges tábor legyen az — a hova működésünket *közvetlenül* irányozzuk; az utakat pedig, a melyeken seregeink előre nyomulnak, hadműködési vonaloknak mondjuk. Legjobb hadműködési vonal az, mely az alap és tárgy között a legrövidebb összeköttetést képezi.

A sereg néha egy, néha — ugyanazon alaptól, ugyanazon tárgy felé — több vonalon működik.

Több egymás mellett álló várat vagy megerősített helyet, melyek mindegyike hadműködési alapul szolgál, alapvonalnak — több egymás mellett álló tárgypontot pedig tárgyvonalnak nevezünk. Innét ered az, hogy vannak szétágazó és összefutó hadműködési vonalok.

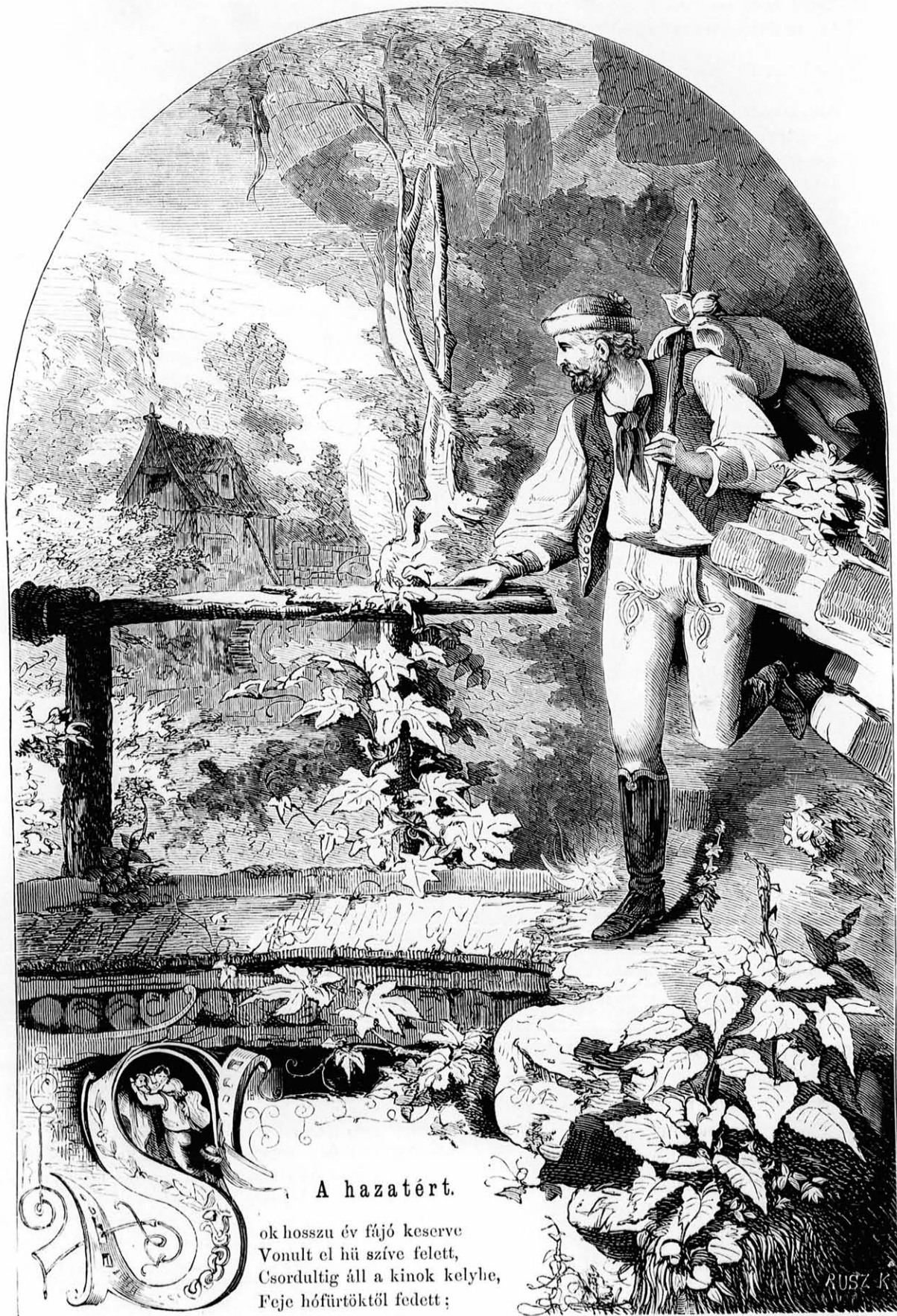
Ha például seregeink hadműködési alapja Pest az ellenség pedig Gyöngyösön áll s feléje indulunk, ez esetben Gyöngyös lesz a hadműködési tárgy, a pest-gyöngyösi országot pedig a hadműködési vonal. Legyenek — Vácra is raktáraink, mely esetben e város is alapul szolgálhat s innét indulhatunk sereggel, úgy most már két összefutó vonalunk lesz, miután Pestről is, Vácról is Gyöngyös felé nyomulunk. Ha pedig csupán Pest az alapunk s az ellenség nemesak Gyöngyösön, hanem Szolnokon is áll, a hova szintén kell egy hadtestet küldenünk: akkor a pest-gyöngyösi és pest-szolnoki utak lesznek szétágazó hadműködési vonalainak. A mit itt az összefutó vonalokról mondtunk, ezen esetben a pest-váci vonal volna a mi hadműködési alapvonalunk; a hol pedig a szétágazó vonalokról szóltunk, ott Gyöngyös-Szolnok volna hadműködési tárgyvonalunk.

Ennyit egyelőre ezen elemekről. Alkalmilag talán még a kevésbé ismert hadi tárgyakról lesz szerencsém időnkint olvasóinknak fölvilágosítással szolgálni.

Egy volt katona.

Vizhordó leányok. (Doré Gusztávtól. L. a „Vegyes közlemények“ közt.)

A hazatért.

ok hosszú év fájo keserve
 Vonult el hü szíve felett,
 Csordultig áll a kínok kelyhe,
 Feje hófűrtöktől fedett ;

Lelkének lángoló sugára
Rég hamvadóban -- a remény;
Redők borulnak homlokára,
Két fényes könny remeg szemén.

Pedig midőn utolszor látta
Honát, e megtört ősz alak:
Ott égett a szent tűz szikrája
A sötét szempillák alatt,
Kezében zászló, tépett zászló,
De mocsoktalan, tiszta, szent!
Beragyogva égi sugártól,
Mely ott gyuladt a szívébe, lent.

Bár ifju szíve mindent vesztett,
Miért élt, miért lángola,
Vérző sebek fődék a keblet,
Láncokba verve volt hona,
Hajléka üszkös, rombadülten,
Kő nem maradt kövön, helyén:
Igy bujdokolt; de lelkesülten:—
Még élt szívében a remény!

Majd eljöttek a nehéz évek,
A szenvedés zord napjai:
Olaja megfogyott a mécsnek,
Elhalványultak lángjai;
S ha egy-egy lobbot vetett néha,
Sírokat ragyogott körül . . .
Mély árny borult a szent hajlékra
A hon határain belül.

De elhagyatott nem volt még se,
Kinjának voltak társai;

Midőn körmét szívébe véste
A bú: tudott panaszlani.
Oly édes volt az anyanyelvnek
Hangján a kin s közös panasz!
A madarak így énekelnek,
Ha elfagyott a várt tavasz.

S im: midőn megkondult az óra,
Mely új életét hirdető:
Lelke megdöbbsent a várt szóra,
Mély fájdalom szállott belé.
A távol hon kitárt karokkal
Várta rég szenvedő fiát . . .
Tehát jöhet! . . . ah! több egy okkal,
Mely szívében töré nyilat.

Tehát jöhet! . . . Csak ő? . . . s a társak! . . .
Csak ő lesz boldog egyedül,
Azok még várnak, s meddig várnak?
Pilláin uj kin könnye ül!
És mégis, mégis! szíve éled,
Érzi: mert majd kettészakad, —
Távolban lát már honi béreget,
S itt — a maradé társakat.

De jön. Ah szíve hívja, vonja,
Lelke nagy napot ünnepel:
Midőn fogadja drága honja:
Majd megreped a hő kebel;
Megesókolja a szentelt földet,
Szemében könny és üdv ragyog:
Üdvözl minden halmot, völgyet, —
S siratja, kiket elhagyott!

Komócsy József.

Havre de Grace-ból New-Yorkba. †)

Francia kikötőből bárhova is elindulva, szükség, hogy a „passus“ tökéletesen rendben legyen. Az enyém csak Francia- és Angolországra szólván, sok bajom volt vele. A követségeknél nem akarták láttamozni (visálni), s hogy a párisi *Praefectur de la Police*-nél rá irták, mikép „bon pour l’Amerique“ (érvényes Amerikába,) csupán egyik hivatalnok együgyűségének köszönhetem; elhittem vele, — mint az egyszeri cigány urát a rákokkal, — hogy benne van Amerika az utlevélben. Ezzel a visával minden nehézség nélkül megkaptam Havre-ban a new-yorki visát, s 1856. aug. 5-kén 10 órakor reggel hajóra szálltam.

„Alma“ egy francia-amerikai társaság hajója. *) (2000 tonnás, 1 tonna 20 mázsa. Gépje 500 lóerejű. A hajó hossza 264 p. láb szélessége 34 l.)

„Alma“-nak nincs kereke! Ez volt az első, mi

*) Csak „volt,“ mert mint mult télen olvastam, e szép hajó, melyhez annyi kellemes emlékem köt, a téli nagy viharok alkalmával elveszett.

feltűnt, midőn fedezetére léptem, mert „Alma“ csavargózós. (Propeller, mint nálunk nevezni szokták.) Egyszerre megértettem, hogy aránylag miért oly olcsó a vitelbér, (550 frank; az angol hajókon sokkal több;) szinte megijedtem, s már sajnálni kezdtem, hogy fukarkodtam: utazásunk lassu lesz, s a hajó nagy hossza s csekély széles-

†) E cikke írójától, *Rosti Páltól*, 1861-ben jelent meg Heckenastnál „Úti emlékezetek Amerikából“ címmel, legkivált középamerikai tapasztalatainak leírása, mely könyv mind pompás kiállítását, mind vonzó előadását, mind a tudományos világot is érdeklő gazdag adatait tekintve, utazási irodalmunknak oly nagybecsű terméke, hogy a magyar Tudós Társaság annak szerzőjét tagjául választván, csak az érdem iránt tanusítá méltánylatát. Köszönettel tartozunk igen tisztelt barátunknak, midőn ezuttal még nem közlött élményei elbeszélésében a „Hazánk“ olvasóihoz fordul, s midőn ezt minden keresettség nélkül, alkalmoszerű és tanulságos megjegyzések kíséretében, szóval, oly könnyed modorban teszi, mely legalkalmasabb a gyorsan változott tapasztalatok és benyomások élénk festésére.

sége miatt táncolás elég a habokon, de a kapitány biztat, hogy „nem.“ Vederemo.

Dacára, hogy már mintegy hónapja rendelém meg helyemet, s hogy akkor megigérték, mikép magamra hagynak kabinomban, mégis egy „compagnont“ — miként ő magát kifejezé, — dugtak hozzám; ez egy *gemüthlich* német emberke, ki hajdan ispán volt, s most fürészalmot kezel az Újvilágban.

Az alsó ágyat *) adtam át neki, — noha ehhez, mint régebben „beirt“-nak jogom volt, — s magamnak a felsőt választám. A kis emberke majdnem könnyes szemekkel köszönte ez udvariasságot, pedig dehogyan volt az, merő kiszámított egoizmus. Attól féltem t. i., hogy ha ő hál fölöttem és tengeri betegséget kap, könnyen úgy járhatnék mint az adomabeli „Hofpeck“, ki a „Kopfweg“ helyett nevét vélte hallani, s roszkor nézett fel az emeleti ablakra, hol egy *kezdő* szivarozott.

Dél tájban egész csendben, kötelekkel huzatva, kicsusztunk a docksokból s az apálytól vive, szemben a várossal, a nyílt tengeren vetettünk horgonyt, és vártunk. A várakozásnak sohasem voltam barátja, de főleg nem a jelen percben, midőn oly utazásnak mintegy küszöbén állottam, melyre úgy szólván gyermek-korom óta vágyódtam, melyet oly rég terveztem, melyre oly soká és sokat készültem. Ezer meg ezer gondolat, vágy, remény s aggodalom dulta keblemet, midőn izgatottan, sebes léptekkel jártam a fedezeten fel s alá. Elöttem a régi város, régi, az időtől megfeketült templomaival, házaival, falaival; mintegy írva láttam mindegyikén: „lám, mily nyugalmas, kényelmes itt nálunk Európában“, s míg a székesegyház tornya mintegy nagyot ási-tozni látszott, a száz meg száz elevenszinű lobogó a docksokon horgonyzó hajókon nevetett: „lám, mily vig élet, sürgés-forgás van túl a tengeren,“ s új meg új képekben merült fel előttem az Újvilág küzdve, haladva, — s mi még mindig mozdulatlanul állottunk. Az idegek és idegesek *megpróbatatási* órái voltak ezek.

Az „Etna“ **) szintén mellénk állott, de ez csakhamar elkészülve, fölszedte horgonyait, s három

*) Tengeri gőzösökön rendszeren két ágy — értsd: alvóhely — van egymás felett, mintegy a falba eresztve, s egy mosdó asztal, egy szék és egy pamlag szemben az ágyakkal, melyen szükség esetében még egy „compagnon“ hálhat. — Ez az egész butorzat, s többnek nincs is helye.

**) Szintén angol társaság csavargőzőse, a miénknél még szebb és nagyobb, melyet csupán csak konkurrencia miatt állítottak fel.

hatalmas ágyulóvéssel búcsút vett a várostól, lobogójával köszöntve, mely udvariasságát mi is viszonzottuk, de csak állottunk. — „Ugyan az Istenért, mi ért minket, kapitány uram?“ — „Néhány elkésett utast és fontos sürgönyöket várunk Párisból,“ — volt a felelet. — Valahára, 5 óra tájban, málhákkal megrakott bárkát láttunk felénk közeledni, s ezt nyomban másik sajka követé, a császári pósta lobogójával. És lőn sürgés-forgás a hajón s nagyszerű bucsúzás azok részéről, kik családjaikat stb. a hajóra kísérték s kapitányunk engedelmeiből mindedig nálunk voltak. — Mi is lőtünk háromszor, mi is köszöntünk, **) végbucút mondva Havrenak, Franciaországnak, Európának, s Alma „pecsenyeforgatója“ (ama hatalmas rúd, mely a csavart forgatja) mozgásba jött. Azt mondják, „*in vino veritas*,“ s hogy a kártyánál lehet az emberek jellemét leginkább kiismerni ez igaz, de az is kétségtelen, hogy erre talán még alkalmasabban egy tengeri út, és sehol sem lehet oly jó pszichológiai és jellemészeti (privilegiumot kérek e szép új szóra!) tanulmányokat tenni, mint néhány deszka közé zárva, a nagy tengerre dobva, a habok, jó s rossz idő kegyelmére bízva.

Elindultunk tehát valahára. Az idő gyönyörű volt — — **) Csendes, kedvező időnk volt a következő nap is; hajónk gyorsan haladt, s alighogy inogott, mindenki tökéletesen jól érzé magát: vidáman társalgott s derült arccal járt fel s alá. Az

*) Köszöntés, üdvözlés hajókon akkép történik, hogy a hajó főlobogóját (az ugynevezett „Pavilliont“ a hátulsó árbocra vagy a hajó farán levő lobogó-rudon — mint a dunai gőzösöknél, — mely mindig az illető hajó nemzeti-lobogója) háromszor le- s ismét föl húzzák. Gyászolás a hajókon nem fekete lobogókkal, hanem akkép történik, hogy a Pavilliont s egyáltalában minden lobogót csak az árboc feléig huznak föl, azaz nem egészen.

**) E gondolatjel azt jelenti t. szerkesztő, miután e sorokat nyilvánosság elé juttatni óhajtja, hogy t. olvasói közül mindegyik fesse le magának: mily szép volt napnyugtakor a tenger! mint sülyedt lassanként a tüzes gömb a sima, végtelen tükörbe, mintegy enyhítő fürdőt keresve saját heve elől! miként pislogtak, ragyogtak a csillagok a másik végtelen boltozaton! miként és mit susogott az esti szellő! mily mély csend uralgott a végtelenségben, melyet csak a gép monoton zöreje szakított félbe! stb. mint azt a költők már százszor megénekeltek. S hogy mindenki mintegy oda varázsolhassa magát a „deck“-re vagy a „cabin“ szűk ágyába, s élénken elképzelhesse magának, hogy mit gondolt, mire merengett volna ő, ha hazáját, rokonait s a többit elhagyva, hosszú, kalandos utra készül vala, tul-tul, még az Operenciás tengeren is tul, mint a magyar mesék mondják! Azok bizonyosan szebb képek és szellemdusabb gondolatok lesznek, mint a melyekkel e sorok írója legfelebb is csak untatni volna képes a t. közönséget.

optimisták és sanguinisták reménylettek, s azt hitték, hogy ez már mindig így lesz: „hisz nyár derekán vagyunk, s jó, kellemes, „könnyű paszagénk“ lesz (ez egy utazási terminus technicus.) Mondják, hogy a tenger nyáron át hetekig is csendes, s nagy viharok csak télen s az aequinoctiumok alkalmával vannak.“ „Igen,—mondá egész nyugalommal s közönynyel egy barnás-arcu, őszbe merülő uri ember, kinek érdekes s mulatságos elbeszélései s uti kalandjai nagy figyelemmel s szívesen hallgattattak, — igen, ha azt a menydörgésekkel járó szélrohamok (gale's) s hurricánok félbe nem szakítják.“ Mintegy varázs-csapásra megszűnt a vidorság, az arcok meghoszabodtak s barnaarcu barátom elveszté popularitását. Azt találtam mondani, meg nem gondolva a gyászos következményeket: „Ha jól emlékszem, tavaly a „Léda“ szintén augusztusban veszett el amerikai útjában,“ s erre én is kipottyantam a sanguinisták kegyelméből. Bajtársam „igent“ intett fejével, s velem tovább folytatá társalgását. A társaság kedélyessége mindinkább borulni kezdett, s voltak „kuvik“-ok, kik villámokat szórtak közibe, viharokat s jéghegyeket jövendölve a newfoundlandi zátonyok közelében; az asszonyok s gyöngébb idegezetűiek elszéledtek, a Mephistofelesek pedig nevettek, míg én ügyetlenségemet sajnálám.

Franciaország partjait már rég elhagytuk s nem láttunk egyebet, mint eget s vizet s imitt-amott kisebb-nagyobb vitorlás hajókat, míg egyszerre az éjszaki láthatáron valami fellegvonal volt látható.

Szárazföld volt az: Anglia végső, legdélebbi partjai s közelebb érve, (éjszak-nyugatnak — N. W. — hajóztunk,) a tengerből kiemelkedő partokat, bizarr-formájú nagy s magas sziklákat pillantánk meg, mintegy gigási őreit a száraz földnek. A bekövetkező alkony ezen utolsó darabka Európát is csakhamar elvonta szemünk elől, s ezentul nem látánk egyebet, mint a végteleen Oceánt.

Eddigi irányunkat megváltoztattunk. Iránytűnk (Compass) nyugat-észak-nyugatnak 70 fokot (W. N. W. 70°) mutatott ezentul, azaz majdnem egészen nyugatnak hajózáink. S megváltoztatott irányunkkal az idő is megváltozott. A kuvikoknak igazuk volt: beborult s kemény éjszak-nyugati szél emelkedett s mindinkább erősödött, a tenger hullámsani kezdett s hajónk inogni. E tulajdonnal — mint előre gyanítám — „Alma“ nagy mértékben birt; „crank“ volt (ino-

gó,) mint az angolok mondják,*) mi egyébiránt említett nagy hoszához (264') képest aránylag csekély (34') szélessége következtében természetes, de kellemetlen is.

Már a jövő reggelinél társaságunk tetemesen megfogyott s betegek száma hasonló arányban nőtt. Részemről a tengeri betegséget nem kaptam meg, (egyáltalában utazásim közt sohasem,) de majdnem folytonosan roszul érzém magamat, fejem többnyire elfogult, mintegy kábult volt s étvágyam sehogy sem akart lenni, sőt az evéshez mintegy kényszerítenem kellett magamat.

Hogy mi és milyen a tengeri betegség? azt a lapok t. olvasói valószínűleg már tudják; nem akarom tehát étvágyukat eme szörny leírásával elrabolni. Főjellemvonása e betegségnek a tökéletes egykedvűség, levertség, apathia, az a „nem bánom én bármi történik“ teljes s legnagyobb fokára vive. Ha a tengeri betegségben szenvedő a hajó elsüllyedését vagy azt, hogy a vízbe ne dobják őt, egy ujja mozgatásával megakadályozhatná, ujját bizonyosan nem mozdítaná meg. Szellemdusan és helyesen jegyzi meg Boz Dickens, leírva saját tengeribetegségét,*) hogy legkevésbé sem csodálkozott volna, ha Neptun saját személyében uszik vala be kabinjába, s ő nem védte volna magát, ha háromvégű villájával szurkálta volna is. Sokan kérdezték már tőlem, hogy vajjon mindenki megkapja-e a tengeri betegséget? erre a felelet „nem“, mert ez az idegességtől, az egyéni szervezettől függ. Vannak egyének, kik épen nem, és semmi körülmény közt sem kapják meg, mások valahányszor tengerre mennek, az első perctől partra szállásukig, mint például a most oly híressé vált Juarez, Mexico praesidense, kivel Veracruzból New-Orleansig egy kabinban utaztam, s ki az első perctől fogva az utolsóig folyvást beteg volt. Mások csak utazásuk elején kapják meg, s 2—3 nap mulva kigyógyulván, többé nem; míg mások csak nagy viharok és rendkívül nyugtalan tenger alkalmával, miként ez saját kapitányainkkal is történt. Részemről tengeri utazásaim alkalmával sohasem kaptam meg, de midőn amerikai utamból hazatértem (New-York, Southampton, „Arágó“ gőzös,) Southamptonban maradtam néhány napig, s egy ottani barátommal, saját kis halász-csolnakán kivitortlástunk halászni, s ekkor megkaptam a tengeri betegséget egész valóságában! — Van-e orvosság a tengeri betegség ellen? „nincs!“ Vannak, kik-

*) „Elle a roulbe“, azaz: egyik oldalról a másikra dőlt, honnan röviden ezen oldalvást inogó mozgás „rouli“-nak neveztetett.

*) Lásd: „American notes.“

nek a szabad légben való lét tesz jót; részemről csak a fokvés segített rajtam, azért, ha hosszabb fennlét után, viharos, „rosz“ tenger alkalmával rosszul kezdém érzeni magamat, lefeküdtem s jobban lettem, legalább olvashattam, szivarozhattam, ha t. i. a „decken“, azaz fedezeten feküdtem, mert a kabinban természetesen nem szabad dohányozni.

Olvasmányul a tengeren könnyű, mulattató, de nem kedélyrázó s hajmeresztő francia regény-féle könyveket használjon az utas. Dickens, Thakeray s Collins voltak kedvenc olvasmányaim; egy eszmó komolyabb munkát is vittem magammal s terveztettem, hogy majd a tengeren az unalmas órákban mily jó lesz dolgozni, de ez pium desiderium vala, s abból nem lett semmi. Lehangoltság, kedvetlenség s fejfájás a komolyabb gondolkozást lehetlenné teszi, s még naplóm is csak nagy nehezen birtam folytatni. — A ki tengerre megy, vigyen magával erős hitet, tántoríthatlan türelmet, és sok citromot.

Társaságunk kicsiny, de kedélyes volt. „Alma“ szalonját mindössze is csak harmincöten laktuk, („Passagiers du Salon“ — „Cabin passagers,“ — a dunagőzhajózási társaság „első helye.“) Nemes csak a pesti társas körökben, nemes csak a falusi bálókban, hanem mindenütt a világon, s így az „Alma“ szalonjában is voltak koteriák, s ez természetes is. A különböző műveltségi fok, különböző szokások, nézetek, életmód s néha a megmagyarázhatlan sympathia s antipathia kisebb kö-

rökre osztják a még oly kis társas kört is. Mrs Sanfordt, angol születésű amerikai nő — virágzó két leányával s 18 éves fiával, ki ép e gyermekei nevelése miatt huzamosb éveket töltött Európában, képezé kis körünknek mintegy fejét, s mindenki tisztelettel s előzékenységgel viseltetett irányában. Az őszbe borult Mr. Maré, igen gazdag volt aranyműves s a francia udvariasság mintaképe, férjénél levő leányát ment látogatni New-Yorkba. A magát még fiatalnak tartó mistress F... Párisban volt a művészetet s a „bon-ton“-t tanulmányozni; meg is tanulta a — piperézést s coquet-tirozást, mely becses tanulmányokat nehogy valahogy elfelejtse hazáig, — a hajón is gyakorolta. Ezt tökéletesen ellensúlyozá Fräulein Th., ki szép szőke nővérével, a német sentimentalismus netovábbjával, New-Yorkba sietett nőnevelést nyitni. Sennor Don S. de Agreda, Venezuela consulja New-Yorkban, a diplomaták finom modorával s csinájával, valóban kellemes társalgó, s messieurs P. és M. fiatal francia kereskedők tele francia élccel és mozgékonyssággal stb. Volt még néhány német s nem német, de egyetlen angol sem. Ez volt a társaság, mely reggeli s ebédeknel körülülte a kapitányt, egy még fiatal, udvarias franciát, ki mindent elkövetett, hogy utasai kényelmét előmozdítsa, s ki társaságunknak mintegy kiegészítő részét képezte.

(Folyt. köv.)

Rosti Pál,

Egy ebéd N. Péter cárnál.

Lauraye német-birodalmi tanácsos 1717-ik évi július 27-én kelt levelében következőleg ír le egy ebédet Nagy Péter orosz cárnál: „Szerencés valék ő fölsége által az udvariebédre meghivatni.

Megjelentem; pontban 12-kor asztalhoz ültünk; a cár—házi sapkájával fején—egész kényelemmel az asztalfőn foglalt helyet; alig hogy leülénk, két katona nagy fatálcát hozott, teli apró csészékkel; mindegyike egy darab hust foglalt magában.

Mindegyikünk tányérja elé vett egy csészét, s ha valaki saját adagját elfogyasztá: minden hozadalmas készület és cerimonia nélkül szoszédja csészéjét vette igénybe; maga ő felsége is a kancellár adagjához folyamodott.

A tengernagynak nem igen volt étvágya, azért ebéd alatt folytonosan körmeit rágta.

Nem sokára egy hoszuhaju fickó vetődött be, s hat üveg bort tett az asztalra; ő fölsége minden vendég poharát színig tölté.

Én a kancellár mellett ültem, s midőn észrevedé,

hogy husomat meg nem sózom, mivel az egész asztalon csak egy sótartó volt, s ez is a cár előtt, igen udvariassan monda: „Ha só akar, nyuljon bele minden teketória nélkül,“ s én, hogy ügyetlennek ne látszassam, követve a többiek példáját, neki gyürköztem, s ujjaimmal vettem ki a hátra maradt sót.

Most következék a 2-ik tál étel. Egy katonát—ki történetesen a konyha előtt ballagott, — nyakon csipett a szakács, kezébe nyomván, egy irgalmatlan kétfülű tálát s a szegény fikának még csak annyi ideje sem volt, hogy levehette volna fővegét; ennek okáért tehát, midőn az ebédlőbe lépett, rázni kezdé fejét, hogy valamiképp megszabadulhasson kellemetlen terhétől; a cár azonban intett neki, hogy hagyna fel vele; belépett tehát fődött fővel.

A behozott étel, két borjucombból és négy csibéből állott.

A cár saját fölséges kezével nyult bele a tálba,

s kivön egy csibét, azt műértőleg megszagolá s
dicsérő szavak mellett legkegyelemesebben tényé-
romra dobá, azután a tál az asztal egyik végétől

a másikig tolatott. Ennek elfogyasztásával bevég-
ződött ebédünk.

Közli: **Rónaszékly.**

Levelek Párisból.

XIX.

— 1867. jan. 1. —

(Nagy urak mint tanárok. — Magyar költők francia ismertetője. — Egy magyarszületésű francia költőről. — Az öreg Dumas, a császárság és III. Napoleon. — A regényirodalom új iránya.)

Franciaországban a közélet tanodák október elején, a felső külön iskolák, milyenek a jog- és orvososi, november közepén, végre a Sorbonne és Collége de France csak decemberben nyílnak meg. A Sorbonne magában foglalja a nyelv, reál-tudományok, bölcsészet és (catholika) hittan kairait. A Collége de France a nyelv- és váltudományok továbbfejlesztésének van szánva. Van benne azonban a közgazdaságnak is tanszéke.

Ezt, miként sokan olvasóink közül is tudják, 1852. óta Baudrillart töltötte be, mint Chevalier Mihály helyettese, ki a státuscsin után az államtanács tagjává lett kinevezve. Azóta 15 esztendő mult el és senkisésem gondolt többé arra, hogy az újabb szenátori méltóságra emelt férfiú az egykori pályára visszatérjen, midőn egyszerre csak azt olvassuk a lapokban, hogy a híres nemzetgazda neki fog a tanításnak. Okul azt adja, hogy nem volt megelégedve Baudrillart tanításával, míg a roszt nyelvek azt beszélék, hogy a fizetés visszanyerése miatt tevő. Helyettese, ki ez által kenyerét vesztené, egy végette külön teremtett tanszékkal, a közgazdaság történelmének szánva, vigasztaltatott meg.

Ezek a helyettesítések itt nagyban divatoznak, csak hogy ritka eset, hogy az így pótolott tanár meg visszakövetelje tulajdonát. Így sok éven át ott álltak a Sorbonne tanárai között Guizot, Villemain és Cousin urak, ámbátor rég ideje nem tanítottak többé. Így ott látni most is Saint-Marc-Girardin nevét a hirdeteményen, bárha négy éve Saint-Réné-Taillandier adja elő a farancia irodalom történetét. Ilyenkor a helyettes a fizetésnek csak felét kapja, hanemha a tanár más díjazott államhivatalt kapott, a mikor is az egészet tartozik átengedni.

Saint-Réné Taillandier, ki a magyar költőknek a Revue Des Deux-Mondes-ban ismertetése által minálunk is jó hirben áll, igen művelt és rokonszenves egyéniség. A mult őszszel alkalmam levén Vichyben gyakran találkozni vele, őt nem kevésbbé szerény és szeretetreméltó, mint több európai irodalomban jártas embernek tapasztalám.

Ez idén a XVI. századbeli francia irodalmat fogja tárgyalni.

E korba esik többi között Ronsard Ferenc, kiről az életirók azt állítják, hogy régi magyar nemes családból származék. Mi igaz benne, mi nem, annak meghatározását másokra hagyom; annyi áll, hogy maga idejében a legnagyobb francia költőnek tartatott; ugyanannyira, hogy IX. Károly, ki szintén áldozék olykor-olykor a muzsáknak — ki hitte volna ezt a Bertalan-éj bünrészéséről? — egy kis verset intézett az ünnepelet mesterhez, a melyben többi között ezt mondja neki:

„Én testeken uralkodom, te lelkeken.“ Azóta, a XVII. és XIX. század fényes csillagai mellett, s az itészet világánál megtekintve, Ronsard Ferenc körülbelőli merő irodalomtörténeti nevezetességre szállott alá, s a kit hajdan, mint ma pl. Dumas-t, mindenki ismert, most csak a tudós világ tudja nevét.

Mindenki ismeri Dumas-t, nemde bár, igen sokan színről színre, Pesten is. Azért talán érdekelni fogja e lap közönségét azon hir, hogy az öreg — bocsánat! leánya azt mondja, hogy atyja nem öreg, csak „évei vannak“ — tehát hogy a híres író új regényt írt, melynek célja az Erekmann-Chatrion-féle nagyon elterjedt művek ellen sikra kelni. A szerzőpár ugyanis — Erekmann és Chatrion, egy lélek ugyan de két test — untalan az első császársági háboruk ellen küzd, s a béke malasztait emelé mindenek fölé. A császársági tábornok fia ezt nemzet-ellenes iránynak tartva, ellene föllépni készül. Azonban egyuttal köztársasági érzelmű levén, egy pár oly mondatot szőtt be munkájába, melyet a nyomdász kinyomatni vonakodik. Ezért egyenesen unokaöcséhez fordult, annak, a kinek védelmére írta könyvét. Mi eredménye lett ebbeli lépésének, azt még nem mondhatá, csak azon nap irván III-dik Napoleonnak, melyen a dolgot egy társaságban elbeszélte.

A mi már az Erekmann-Chatrion szerezte regényeket illeti, magam is dicsérettel emlékeztem ugyan azokról e helyütt, részint tiszta erkölcsi tartalmuk, részint lélektani kivitelök miatt, de

miután valamennyi — pedig már van vagy nyolc darab — egy huron pendül, egyformaságuk által unalmas olvasmánynya lesznek, noha egyenkint, az utolsók mint az elsők egyformán jelesek. Én részemről, mikor a múlt őszszel falun levén — regényeket olvasni csak ott érek rá — a másodikat vettem kezembe, azt a negyven vagy ötvenedik lap után, le is tettem, talán azért is, mert eddigelé még nem vagyok békebarát. Az örök béke magasztos egy cél ugyan, de csak úgy ér-

hető el és csak úgy kívánatos is, ha előbb önállóak lesznek a népek és szabadok. Addig, uraim, „minden ember legyen ember“ és vitéz, „a kit e föld hord s egével“ reá néz. Sőt azután is gondoskodni kellend unokáink unokáinak arról, mivel pótolják béke közepett a harc veszélyeit. Mert ha iszonyuk a háboru dulásai, a fáradalmak és veszélyek, mikkel járnak, a testet és lelket egyiránt megedzik.

Irányji Dániel.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k.

—v— („*Vizhordó leányok*“ címmel) ismét közlünk rajzot — mai számunk 8-dik oldalán, — *Doré Gusztártól*, e nagyhirű francia illusztrátortól, kinek arképe s életiratával néhány hét előtt ismertettük meg olvasóinkat. Doré jelen képe, valamint ezen kívül még számos más, spanyolországi utjának eredménye, hová e változatos föld festészeti szépségeinek s lakói sajátságainak ellesésére ment volt néhány év előtt, akkor, midőn Cervantes halhatlan „Don Quixotté“-jához halhatlan rajzait mellékelni készült.

— (*A bibor.*) A kelmék-szinének netovábbja a bibor. A régibb kortól fogva egész mostanáig csakis a királyok s a gazdag főurak hordják diszöltözékül, drágaságánál fogva. S mi adja e királyi diszes színt? — egy kis csiga. Phoeniciában évezredekkel ezelőtt találá fel e csigát, s annak festő erejét egy pásztor. Künn legelteté egykor, közel a tengerparthoz, nyáját, de az idő estefelé járván, haza akará terelni azt, azonban a terelésben segítő kutyája eltűnév, először is annak előkerítéséhez fogott. Sok járás-kelés után meg is találá, amint vérzőnek látszó orral hagyá el a tengerpartot. A pásztor gyapot-kendőjével megtörlé a kutya orrát, s kevés idő múlva ki akará azt mosni, de a vérvörös szín sehogy sem ment ki belőle, tehát eltéve kendőjét, haza indult. Másnap szintén azon helyre menve, miután nyáját megállitá, kendőjét megnéze. Elbámult, midőn a gyönyörű bibor színt meglátta a nap teljes fényénél. Azon gondolkozott, hogy vajjon e szép színt mi adá? Kutyája után ment, mely ismét a tengerpart felé sietett; meglesvén, látta, hogy az csigát tör szét fogaival s eszi. Magához hívá a kutyát s orrát ismét olyannak látta, mint a multkor. Rögtön a csigákhoz sietett s egyet feltörvén, annak gyöngé anyagába mártá kendőjét, mely rögtön biborveressé festődött. Néhányat az ott heverő csigákból magához véve, haza sietett,

s azokat gazdájának adta át, ki történetesen kelmefestő lévén, kapva kapott e gyönyörű festőanyagot, s nemsokára a királyok és főurak palástjain ott diszlett a bibor. A bibor-csigát (murex) alakja után sokféleképen nevezik, némelyek scorpiónak, mások körtének stb. A mostani korban a bibor-festéket növényekből is próbálgatják előállítani, mint a buzérból s a kesmesből. De ez nem versenyezhet a valódi biborral, a színek királyával, s napon is csak egy színt mutat, míg amaz, majd sárgás-vörös, majd tüzvörös színeket játszik. — *Sipos Soma.*

—v— (*Olyan tó, melyben el nem merülhetni.*) Amerika Utah államában van az ugynevezett Sóstó, melynek környékén telepedtek meg a mormonok. Utazók beszélnek, hogy e tavon még sohasem történt szerencsétlenség: sem hajó nem süllyedt el rajta, sem ember nem fullt belé, s hogy egyáltalán lehetlen is a beléesőnek benne alámerülnie. Ha az ember uszni akar benne, a nélkül hogy kezét vagy lábát megmozdítaná, testtörzse egy harmadrészével a víz színe fölött marad. E tüneményt a vízben levő nagymennyiségű só s így a víz nagy fajsúlya okozza, mert állítólag kísérletek igazolják, hogy a tó vizéből öt akó, egy akó só tartalmaz.

—v— (*Vakok statistikája.*) N.-Britannia három királyságában az utolsó, 1861-diki népszámitás szerint mintegy 30,000 vak volt, s így minden ezer emberre egy vak esett, minthogy az összes lakosság száma 30 millió. Magában Londonban 2638 vak van. A tapasztalat mutatja, hogy a vakosság sokkal gyakoribb a földművelő, mint az iparos kerületekben. Ugyanazon lap szerint (Christian Work,) melyből ezen adatokat közöljük, az egész föld kerekiségén a vakok száma mintegy 3 millió, s így Nagy-Britannia vakjai e számnak századrészét képezik.

Ujévi kivánnat.

